Gellu Naum Vasco da Gama si alte polieme
Vasco da Gama and other pohems

HUMAN I TAS
VASCO DA GAMA SI ALTE POHEME
VASCO DA GAMA AND OTHER POHEMS

GELLU NAUM
Vasco da Gam a şi alte poheme
Vasco da Gama nd other pohems
HUMAN ITAS
BUCUREŞTI
ediţie bilingvă română-engleză Introducere şi traducere de Alistair Blyth
Cover graphic design and artwork DANA NICOLETA BLYTH
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României NAUM, GELLU
Vasco da Gama and other pohems = Vasco da Gama
şi alte poheme / Gellu Naum; trad. pref.: Alistair Blyth.
— Ed. bilingvă.
— Bucureşti: Humanitas, 2007
ISBN 978-973-50-1136-9
I. Blyth, Alistair (trad.; pref.)
821.135.1-1 = 111 = 135.1
© HUMANITAS, 2007
EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/317 18 19, fax 021/317 18 24
www.humanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: C.P.C.E.
— CP 14, Bucureşti tel. 021/311 23 30, fax 021/313 50 35 cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.ro
SUPRAREALUL CA INFRA-REAL

VASCO DA GAMA

Gellu Naum (1915-2001) este poate ultimul suprarealist, în sensul propriu al cuvântului, sau ultima verigă vie a acelei revoluţii a spiritului omenesc definite pentru prima oară în *Manifeste du surréalisme* al lui André Breton, din 1924. Maestrul lui în suprarealism a fost pictorul Victor Brauner, pe care l-a cunoscut în 1936 şi sub „patronajul" căruia i-a întâlnit pe Breton şi alţi membri ai grupului parizian, doi ani mai târziu. La izbucnirea războiului, Naum a fost mobilizat şi silit să se întoarcă în România. Totuşi, în ciuda războiului şi a traumelor suferite pe front, Naum şi-a continuat colaborarea cu grupul suprarealist. în 1941, împreună cu Gherasim Luca, Paul Păun, D. Trost şi Virgil Teodorescu, a creat nucleul românesc al curentului, numit apoi „ultimul val" suprarealist. Deja în anii '40 supra- realismul, sfâşiat de dispute doctrinare, cu rândurile subţiate de sinucidere sau dezertări în partidul comunist, intrase în ultima fază a declinului. Noua energie insuflată mişcării de grupul de români l-a făcut pe Breton însuşi să remarce faptul că centrul lumii s-a mutat la Bucureşti.

Suprarealismul ca experiment colectiv a cunoscut însă un sfârşit prematur în România, odată cu venirea la putere a comuniştilor, în 1947. Sub regimul stalinist al lui Gheorghe Gheor- ghiu-Dej, suprarealismul ca activitate colectivă sau individuală

5

a devenit imposibil, chiar periculos de practicat, iar grupul s-a destrămat. Persecutat de autorităţi, Gherasim Luca (1913-1994) a reuşit să fugă în Franţa în 1952. Trăind la Paris mai mult de patruzeci de ani, fără acte de identitate, Luca s-a sinucis la scurtă vreme după evacuarea forţată. Paul Păun (1916-1994) a murit la Haifa, aproape două luni după aceea. D. Trost (1916-1966) a murit în exil, la Chicago. Dintre membrii fondatori ai grupului, numai Naum şi Teodorescu au rămas definitiv în România. Virgil Teodorescu (1909-1987) s-a adaptat noului regim: ca Paul Eluard, pe care l-a tradus în română, a păstrat în poezia lui sedimentul suprarealist ca manierism diluat, aclamând în

acelaşi timp noua eră a „libertăţii" aduse de dictatura proletariatului. A devenit apoi un personaj emblematic al regimului comunist şi a fost ales membru al Academiei Române. Gellu Naum, pe de altă parte, care se imagina într-un poem din 1936 fluturân- du-şi „ciorapii împuţiţi lângă porţile Academiei Române", a rămas fidel spiritului suprarealist. însă în contextul statului totalitar şi al impunerii realismului socialist în literatură, el a rămas prin excelenţă un *outsider,* o figură marginală. In primele decenii de comunism, Gellu Naum a fost împiedicat să publice lucrări originale şi a îndurat cu greu asprimea regimului, abia reuşind să-şi câştige existenţa ca traducător.

Athanor, primul volum de poeme al lui Naum, după un hiat forţat de mai bine de douăzeci de ani, a fost publicat în 1968. Cartea se situează într-un punct de tranziţie, atât în ceea ce priveşte istoria suprarealismului, cât şi evoluţia particulară a operei lui Gellu Naum. *Athanor* a apărut la doi ani de la moartea lui André Breton, la 28 septembrie 1966, dată considerată de mulţi critici ca ultimul jalon cronologic al suprarealismului, şi cu un an înainte de lansarea ultimului număr al publicaţiei

6

acestei mişcări, intitulată *L'Archibras,* în martie 1969. Gellu Naum ajunge astfel un personaj marginal la pătrat. Supra- realismul ca mişcare internaţională sucombase, în timp ce situaţia politică din România era, eufemistic spus, ostilă explorării iraţionalului şi a miraculosului. Acesta este punctul în care opera sa se întoarce către interior, devine ermetică. Pentru Naum, suprarealismul este acum o excavare onirică a labirintului îngropat al memoriei, o autobiografie a stărilor sufleteşti de graniţă, ca în lungul poem *Tatăl meu obosit,* publicat în 1972. Mai mult, suprarealismul devine o excavare a straturilor unei istorii ascunse. Rădăcinile poeziei lui Naum se hrănesc din vinele subterane ale textelor ermetice, care apar ca o alternativă la istoria gândirii ca istorie a raţiunii. Suprarealismul poetului se hrăneşte din

metode ezoterice ce ţin de alchimie („Athanor" era furnalul sau incubatorul alchimiştilor). Ca psiho- pomp, Naum îl alege pe poetul şi filosoful vizionar Empedocle, care coboară pe tărâmul nevăzutelor ca să aducă înapoi pe pământ forţa vitală a femeii leşinate. In ultimă instanţă, pentru Gellu Naum suprarealul este o infra-realitate, o descindere, sau *katabasis,* în acele lucruri nevăzute aflate dincolo de suprafaţa cotidianului şi a conştientului.

***

Primul volum de poeme al lui Naum, *Drumeţul incendiar,* a apărut în 1936. Volumul este prin excelenţă suprarealist în revolta sa delirantă împotriva tradiţiei sclerotice a secolului al XlX-lea. Naum afirmă că „destul am mirosit pudic rozele/purtând ghetele cu ştofă ale poeziei clasice". Şi metafora nu e deloc întâmplătoare, mai ales dacă ne aducem aminte cum, cu mai puţin de două decenii în urmă, poetul simbolist român

7

Alexandru Macedonski (1854-1920) a insistat ca pe patul de moarte să îi fie aduşi trandafiri, al căror parfum îl inhala avid până în clipa morţii. într-adevăr, se spune că Macedonski, autor al unor faimoase rondeluri construite pe motivul trandafirului, în stilul *fin de siècle,* ar fi suspinat cuprins de extaz, chiar în clipa în care îşi dădea sufletul: „Rozele, rozele..."

Pentru Naum, tăierea punţilor dintre poezia pe care o scrie şi o tradiţie muribundă, afectată, sub a cărei „carne pudrată apar ridurile hidoase ale bătrâneţii", este exprimată în termeni viscerali, exuberant groteşti:

„voi şti să-mi scot ventuzele de pe creier
să se scurgă zeama puturoasă a viersului dulceag."

în *Drumeţul incendiar,* dezgustul visceral e stimulat prin folosirea repetată a adjectivului „cleios". într-adevăr, multe dintre poeme conţin imagini halucinante de secreţii şi excreţii: coşurile fabricilor „urinează trifoi", spre exemplu. în alt poem, Naum „suge ultima picătură de lapte din ugerul lunii" *(Vom sări afară din noi uimiţi)* sau scandalizează universul cu emisiile nocturne de materie:

„Dimineaţa vor strânge paturile scârbiţi / de reziduurile materiale ale viselor mele erotice" (*Amestecul viselor în convalescenţă).* La fel, un poem intitulat *Centaur violând copacii poemului* prezintă poezia tradiţională în termenii emisiilor cleioase ale unei minţi bolnave:

„E o înaltă şcoală de artă aceasta
să-ţi scobeşti creierul ca pe un nas
şi din adâncuri să scoţi mucii trişti ai poemului."

A lua în derâdere poezia clasică („mucii trişti" extras din adâncuri) s-ar putea să-şi fi pierdut astăzi forţa de a şoca, însă în România de atunci un astfel de discurs era incendiar şi sub-

8

versiv. în 1932, Gherasim Luca, Paul Păun, S. Perahim, Aureliu Baranga şi Sesto Pals au fost închişi timp de zece zile chiar pentru acţiunea provocatoare de a fi publicat o revistă de avangardă numită *Muci.* Acuza le fusese adusă de istoricul Nicolae Iorga, eminent om de ştiinţă şi unul dintre stâlpii regimului academic şi politic din România, căruia grupul de agitatori avangardişti îi trimisese, cu adresă şi dedicaţie, un număr din publicaţia infamă, gest care i-a stârnit indignarea.

Revista *Muci* era o sechelă a unei alte publicaţii, *Alge,* apărută în anii 1930 şi 1933, una din numeroasele reviste şi manifeste de avangardă care s-au înmulţit în Bucureşti în perioada interbelică. Reviste ca 75 *H.P.* (1924), *Punct* (1924-1925), *Integral* (1925-1928) şi *unu* (1928-1932) au fost produsele unei perioade de mare fierbere literară. în România anilor '20 şi '30 a avut loc o explozie a mişcărilor de avangardă, cum sunt integralismul, constructivismul sau pictopoezia. Desigur, scriitorii şi artiştii români jucaseră un rol important în avangarda europeană chiar de la naşterea acesteia. De pildă, românii Tristan Tzara şi Marcel Iancu au fost printre iniţiatorii revoluţiei dadaiste, care a deschis orizontul suprarealist. România figurează, prin urmare, ca punct strategic de primă mărime pe harta mondială a avangardei. In contextul modernismului european, acest

spaţiu uimitor de fertil a produs un număr de artişti şi scriitori foarte originali, care au ales calea inovaţiei, ferindu-se să adopte sau să imite ultimele mişcări sau tendinţe pariziene. Un mare original şi, cu siguranţă, cel mai bizar scriitor aparţinând avangardei româneşti a fost Urmuz (pseudonimul lui Demetru Dem. Demetrescu-Buzău, 1883-1923). Chiar din 1908 şi independent de celelalte mişcări moderniste ale vremii, Urmuz a scris o serie de texte care prefigurează în mod straniu atât suprarealismul, cât şi teatrul absurdului. *Urmuz* avea să fie şi titlul unei reviste româneşti de avangardă publicate de

9

Geo Bogza, din care au apărut cinci numere, între lunile ianuarie şi iulie ale anului 1928. *Paginile bizare* ale lui Urmuz, în care creaturi păsăreşti, mecanomorfice, peticite din obiecte etero- clite de zi cu zi se hrănesc unele cu altele, se devorează între ele, au avut cu siguranţă o influenţă asupra scrierilor timpurii ale lui Gellu Naum, mai ales asupra poemului de mare întindere *Vasco da Gama* (1940).

Suprarealismul românesc a fost, prin urmare, nu un banal import, ci o extensie şi culminaţie a ani întregi de activitate avangardistă anterioară. Geneza suprarealismului în România a fost însă, în aceeaşi măsură, o revoltă împotriva vechii generaţii a avangardei, ca şi o reacţie împotriva tradiţiei impuse. In 1945, trei dintre suprarealiştii români, Gellu Naum, Paul Păun şi Virgil Teodorescu, au tipărit un manifest numit *Critica mizeriei,* în care îi atacau nu numai pe criticii literari tradiţionalişti din România, cum era previzibil, ci şi pe unii membri mai vechi ai mişcării de avangardă, acuzaţi că ar fi tratat revolta suprarealistă ca pe o simplă problemă de stil literar raportat la imagine poetică1. Grupul de suprarealişti români susţinea „PERMANENTUL EFORT PENTRU ELIBERAREA EXPRESIEI UMANE SUB TOATE FORMELE EI, eliberare care nu poate fi concepută în afara eliberării totale ale omului"2. Prozele disparate ale lui Naum din anii '40 arată aceeaşi preocupare pentru constrângerile

sufocante ale literaturii şi contradicţia dintre poezie şi viaţă. Poezia, în sensul tradiţional al cuvântului, nu este decât

1 **Vezi discuţia din Ion Pop,** *Avangarda în literatura română,* **Minerva, Bucureşti, 1990, pp. 292-293.**

2 **Gellu Naum, Paul Păun şi Virgil Teodorescu,** *Critica mizeriei,* **Colecţia Suprarealistă, Bucureşti, 1945. Citată în Ion Pop,** *Avangarda în literatura română,* **Minerva, Bucureşti, 1990, p. 293.**

10

preludiul unei viitoare atitudini care va sfida articularea: „Am fost poet cu convingerea că într-o zi, la sfârşitul discursului, voi izbucni în râsul cel mai abject, în urletele cele mai sinistre, şi că va fi cel dintâi *act poetic la care voi adera fără nicio rezervă."3* în imagistica *Drumeţului incendiar,* Naum se luptă cu literatura ca boală: „Sunt infectat de literatură până dincolo de măduvă, şi pariez că orice medic ar vedea în fiecare din nervii mei cangrena respingătoare a poeziei."4 Mijloacele prin care poetul îşi poate curăţa mintea de limbajul vâscos, aluvionar al tradiţiei ţin de un limbaj nou, activ, al *perturbaţiunii:* „Singur langajul poetului, incoerent încă şi vag, acest langaj al *perturbaţiunii,* acţionează şi transformă." Perturbarea este limbajul acţiunii care va re-stabili contactul vital, elemental, dintre om şi lumea lucrurilor. „în marele joc de lumini şi umbre al perturbării, omul înspăimântat, prigonit de propriile-i creaţii, îşi redescoperă potenţa de a interveni şi de a crea legături. POEZIA este ştiinţa acţiunii. (...) Legăturile pe care le poate crea sunt de natură magică: graţie ei, omul redescoperă contactul; însă acest contact este ca focul, ca spaima, ca iubirea, ca apa, ca revolta, ca moartea care ne primeşte sângele."5

Remarcabil în scrierile teoretice ale lui Gellu Naum este însă faptul că el mută imperativul suprarealist de a elibera omul, sau subiectul, asupra lucrului, sau obiectului. în *Medium,* o proză scrisă în 1940, însă publicată abia în 1945, el lansează un apel ca obiectul să fie dezbrăcat de

„uniformele

3 **„Medium", 1940-1941. Publicat prima oară în 1945. în volumul** *Poetizaţi, Poetizaţi,* **Bucureşti, Editura Eminescu, 1970, p. 137.**

4 *Ibid.,* **p. 136.**

5 **„Castelul orbilor", 1946, în** *Poetizaţi, Poetizaţi,* **pp. 45^16.**

11

cretinizante", să fie eliberat şi scos din izolare. în locul unui obiect inert stăpânit de conştiinţa care îl percepe, lucrul eliberat devine activ şi îşi devorează observatorul. Omul devine astfel „obiectul găsit" al suprarealiştilor, într-o lume inorganică tenebroasă, de lucruri aflate în căutarea prăzii, demonic însufleţite. într-un fragment privind natura „demoniacă" a lucrurilor aparent inerte, Naum defineşte acest tip de obiect în termeni de incubus şi succuba, creaturi parazitice de coşmar6. Poetul îl numeşte „obiectul ephialtic", derivând adjectivul din grecescul *qihialtes,* coşmarul care îşi „strangulează" sau paralizează victima. Un exemplu de obiect ephialtic ar fi „ larvismul parazitar al unei batiste", ca cea care rânjeşte cu toţi dinţii în *Vasco da Gama.* Obiectele agresive pot fi rezervate sau exuberante, în funcţia lor ephialtică: o carte care oboseşte privirea, spre exemplu, intră în prima categorie.

Vasco da Gama, ciclul de poeme publicat de Naum în 1940, e o ilustrare burlescă a teoriei obiectului ephialtic, devorator. Oameni, animale, plante şi obiecte inerte se devorează reciproc într-o orgie perpetuă, eterogenă, de transformări fluide. în *Medium,* Naum descrie felul în care el şi Victor Brauner au descoperit natura anumitor obiecte, care „se grăbesc să intre în altele"7. Această interpenetrare a obiectelor este activată chiar la nivel sintactic în *Vasco da Gama.* Poemul este structurat în ansamblu ca un lanţ de propoziţii subordonate (completive şi atributive), în special inclusive (introduse prin „în care"). Fiecare obiect devorator se dezvăluie ca închizând în sine un alt obiect devorator. Efectul este cel de coborâre

vertiginoasă, sau *katabasis,* într-un pântec care conţine sau înghite mereu un

6 *Poetizafi, Poetizafi,* **pp. 184-187.**

7 *Poetizaţi, Poetizafi,* **p. 185.**

12

alt pântec. în mod similar, pronumele relativ ca ablativ instrumental („cu care") este folosit iar şi iar ca element structural de legătură. Fiecare obiect care apare în lanţul de transformări lichide al ciclului devine unealtă sau agent capabil să transforme orice alt lucru cu care vine în contact. Dedesubtul suprafeţei imperturbabile a vieţii cotidiene pândeşte un ocean de obiecte onirice, devoratoare, „oceanul de oase" pe care călătoreşte Vasco da Gama, mânuind unelte ca „somnul, iubirea, sân- gele".

Cu toate că respinge formele tradiţionale de versificaţie şi chiar punctuaţia, poezia lui Naum nu este niciodată o izbucnire necontrolată, amorfă a inconştientului, un simplu produs al „scrierii automate", delirante până la incoerenţă. într-ade- văr, pe alocuri, din poezia lui Naum se pot alege fragmente ale unui virtual tratat baroc asupra figurilor de stil, ca în următorul exemplu din *Vasco da Gama,* ilustrând procedeul numit anadiplozăs:

„dintele devine edelweis edelweisul culege turiştii şi-i adună adună fuge pe geam şi se scarpină scarpină e foarte mic şi rece rece e cu o fată şi fata se freacă de robinete."

Transformările delirante, onirice care alcătuiesc materia poemului în ansamblu se repetă la un nivel structural mai

s Făcând o paralelă cu traseul intestinal parcurs în poemul Vasco *da Gama,* **putem cita următorul exemplu de anadiplozăs din capitolul patru al faimosului** *Gargantua* **al lui Rabelais: „Gaudebilleaux sont grasses tripes de coiraux. Coiraux sont beufz engressez à la crèche et prez guimaulx. Prez guimaulx sont qui portent herbe deux fois l'an."**

13

profund. Logica acestei figuri retorice, constând în

reluarea complementului propoziţiei precedente în poziţia de subiect al următoarei, este subminată de plasarea verbelor sau a adjectivelor dislocate pe post de subiecte gramaticale. Astfel, cuvântul în sine devine opac şi dobândeşte consistenţa lucrului; cuvântul este reificat şi înregimentat apoi chiar în procesul devorator de transformare pe care el însuşi îl evocă.

In timpul războiului, Naum a publicat un alt volum de poeme, numit *Culoarul somnului* (1944), în care continuă să exploreze interstiţiile dintre lumea somnului şi starea de trezie într-o manieră mai lirică decât burlescul *Vasco da Gama.* Aici poetul face echilibristică între lumi:

„se reîncepe plimbarea somnambulică pe firul fragil între vis şi ape între moarte şi veghe între memorie şi asfixie."

(Persistenţa flăcărilor)

Eul liric somnambul se revarsă şi inundă străzile oraşului şi îi copleşeşte pe trecători:

„aceste femei mai frumoase decât cascadele femeile care trec strada pentru o cauză sau alta sau pentru nicio cauză cu întunericul pe degete cu tăcerea pe sâni călcând în picioare umbra arborilor care tresar mângâind trecătorii adormiţi culcându-se pe trotoare sau aspirând ceaţa ca pe un buchet de garoafe".

(Luna în ureche)

14

Prozele lui Naum din 1940 descriu frecvent rătăciri onirice pe străzile şi bulevardele Bucureştiului („oraşul B.")/ un oraş populat de umbre şi ticsit de figuri ale miraculosului sau funebrului. Ca De Chirico, pentru care lumea era un „imens muzeu de bizarerii", Naum pluteşte ca o fantomă pe străzile crepusculare ale unui oraş ireal: „în noaptea asta toate străzile par camere ale unui imens muzeu. Parcă fantomele au împânzit oraşul."9 Exteriorul devine interior – străzile sunt camere –, iar forţa internă, onirică a poetului înghite realitatea exterioară.

Bucureştâul postbelic era însă un loc cu totul diferit de Bucu- reştiul care, în cuvintele lui André Breton, fusese

cândva capitala suprarealistă a lumii. în 1958, în cei mai negri ani ai comunismului românesc, Gellu Naum a scris un ciclu de poeme intitulat *Heraclit,* publicat abia zece ani mai târziu, în volumul *Athanor* (1968). în contrast şocant cu acest ciclu încă nepublicat al lui Gellu Naum, Virgil Teodorescu, fost membru al grupului suprarealist român, scotea în acelaşi an un volum de poezie intitulat *Drepturi şi datorii,* foarte în spiritul timpurilor. Volumul combină vestigii manieriste amintind de suprarealism cu sloganuri şi ecouri ideologice, tipice literaturii comuniste oficiale a omului nou. Spre exemplu, într-un poem intitulat încrezător *Acesta-i adevărul,* găsim alăturări ca „iubita noastră libertate", „veac atomic", „tovarăşi", „octombrie" şi aşa mai departe10, într-un asemenea context, faptul că Naum îl alege pe filosoful Heraclit ca *persona* poetică se încarcă de semnificaţii diferite. Pe de o parte, suprarealiştii îl revendicaseră deja pe Heraclit „Obscurul" ca fiind unul dintre precursorii filosofiei lor. Pe de

9 *Medium,* **1940-1941. Publicat mai întâi în 1945, în volumul** *Poetizaţi, Poetizaţi,* **Editura Eminescu, Bucureşti, 1970, p. 134.**

10 **Virgil Teodorescu,** *Vârsta cretei,* **Editura Albatros, Bucureşti, 1970, pp. 135-137.**

altă parte şi mai important, Heraclit este figura emblematică a filosofului retras plin de dezgust din viaţa pofe-ului. Refuzând să ia parte la viaţa civică din cauza unei constituţii corupte, care afectase măduva cetăţii, Heraclit alesese jocul de arşice în faţa templului şi, într-un final, retragerea în munţi. în *Heraclit* al lui Naum se fac aluzii ermetice la situaţia politică din România şi la alegerea existenţială dezolantă cu care era confruntat scriitorul: compromisul moral sau tăcerea şi izolarea. De pe malul râului în care nu-ţi poţi scălda de două ori picioarele, Naum îi priveşte pe contemporanii săi cum se lasă purtaţi de curentul istoriei:

„Apoi fluviul frenetic şi prietenii mei înotând adormiţi."

Rândurile introductive ale acestui ciclu conţin o afirmare criptică a poziţiei lui Naum în cadrul defunctului grup suprarealist: „Pe rădăcini vechi, dormeam un somn noduros. Pe crengi, fraţii mei îşi zvântau pletele lungi. Vântul încetase. Apoi, deodată, a început o părăsire uriaşă." Naum rămâne prins în rădăcini şi hrănit de un strat al realului mai adânc decât congenerii săi, care atârnă pe crengi periferice şi rămân fără suflare în bătaia vântului.

Ciclul *Heraclit* conţine şi ecouri ale legendelor bizare care înconjoară moartea filosofului: „Afară, soarele îmi ocrotea comorile de bălegar." După unele surse antice, Heraclit ar fi încercat să-şi aline chinurile hidropiziei de care suferea acoperindu-se de bălegar, fiind apoi devorat de câinii din *agora.* Există o referinţă criptică şi la acest episod sau la faptul că, aşa cum spunea Heraclit, cadavrele trebuie aruncate mai repede decât bălegarul, în poemul *Copacul-animal* (1971):

16

„Bătrânul şedea mort pe bălegar în groapa lui contemplativă."

în timp ce *Vasco da Gama* explorase variate procese de lichefiere (prin recurenţa verbului „a curge"), *Heraclit* este construit din imagini de rarefiere, evaporare şi emanaţie: spre exemplu, „răsuflarea lumii îmi aburea geamul"; „şi lucrurile fumegau în contururi incerte". Aceste imagini pot evoca pasajul din *Defacie quae in orbe lunae apparet* (943e) a lui Plutarh, care descrie cum sufletele lumii nevăzute (*haides*) se ridică în straturile superioare ale atmosferei, unde se hrănesc cu emanaţiile (*anathymiasis*) lumii de dedesubt. Astfel, scrie Plutarh, se poate explica o faimoasă afirmaţie a lui Heraclit: „sufletele se servesc de miros în lumea nevăzutelor". La fel, Aristotel, în *De anima* (405a25), arată că Heraclit gândea sufletul ca pe o „emanaţie (*anathymiasis*) perceptivă".

Totuşi, va rămâne în seama viitorilor exegeţi ai operei lui Gellu Naum să exploreze vastul labirint al erudiţiei şi aluziilor oculte din poezia sa. Ca exemplu al acestei

erudiţii în domeniul coborârii în Nevăzut, e suficient să ne oprim asupra poemului *Despre Femeia Leşinată,* din volumul *Schimbarea lucrurilor* (1990). Titlul este în mod deliberat identic cu cel al unui tratat pierdut în care Heraclid Ponticul descria cum filosoful vizionar Empedocle a readus la viaţă o femeie care zăcuse fără suflare timp de treizeci de zile. Tratatul în chestiune povestea şi moartea misterioasă a lui Empedocle, care fusese chemat în miezul nopţii de o voce tunătoare din înaltul cerului şi apoi dispăruse într-o explozie luminoasă. E posibil ca *Despre Femeia Leşinată (Peri tes apnou)* să fie acelaşi tratat ca *Despre cele nevăzute (Peri ton en haidou,* titlu generic folosit de mulţi filosofi ai Antichităţii, printre care Antistene, Democrit şi Protagora), inclus între

17

scrierile lui Heraclid11. In poemul său *Purificări,* Empedocle însuşi pretinde că poate aduce înapoi forţa vitală *(menos)* a morţilor din lumea nevăzutelor (*liaides).*

Ca Empedocle, Naum se mişcă între două straturi ale realului. Există chiar o referire explicită la comunicarea mantică dintre lumea văzutelor şi a nevăzutelor, în poemul care dă titlul acestui ciclu, *Schimbarea lucrurilor.* în timp ce în *Despre Femeia Leşinată* Naum se identifica poetic cu psihopompul Empedocle, aducând sufletul femeii moarte înapoi din Hades, aici el devine Saul şi o înfruntă pe vrăjitoarea din Endor, care a ridicat din morţi umbra lui Samuel. Mijlocul de divinaţie de care se foloseşte vrăjitoarea din Endor este numit *engastrimytlios* în versiunea din Septuaginta a Cărţii lui Samuel, cu alte cuvinte glăsuirea din pântec. Pântecul, sau nivelul inferior al corpului, este mediul prin care se stabileşte legătura cu tărâmul nevăzut, oniric: nivelul inferior al vieţii lucide, raţionale. în *Vasco da Gama,* după cum am văzut, poezia însăşi devine un pântec imens, devorând şi transformând obiectele pe care le înghite. Desigur, pântecul – un cazan al pornirilor iraţionale, al poftelor mistuitoare – corespunde inconştientului sau /d-ului, descoperit de Sigmund Freud, ale cărui teorii psihanalitice i-au influenţat

direct pe Breton şi pe suprarealişti. Structura tripartită a psihicului (*id, ego* şi *super-ego)* analizată de Freud este însă doar reflexul modern al triadei psihologice a Antichităţii, alcătuită din *nous, phrenes* şi *thymos* (Pitagora) sau *logistikon, thymikon* şi *epithy- metikoti* (Platon), care la rândul ei corespunde triadei cosmologice cer, pământ şi lumea subterană. în acest context, poate fi amintit că, în *Timaeus* (71a-72b), Platon localizează originea viselor nu în supra-realitatea Formelor, ci în straturile inferioare ale corpului: visele sunt produse de ficat, organul prin care

» Diogenes Laertius, 5. 86-88.

18

apetitul devorator *(to epithymetikon*) intră în legătură cu partea înaltă, raţională a sufletului *(to logistikon).* Astfel, mai ales în opera târzie, suprarealismul lui Naum, care se vede dormin- du-şi somnul noduros pe vechi rădăcini, îşi trage seva dintr-un strat mai adânc decât mişcarea iniţială fondată de Breton şi puternic influenţată de practica psihanalistă.

Poezia lui Gellu Naum scoate la suprafaţă lucruri „moarte" în termenii realităţii puse sub semnul raţionalului, al lucidităţii – realitatea superficială a vieţii banale, cotidiene. în *Despre Femeia Leşinată,* Naum/Empedocle ne îndeamnă să ne gândim la „aventura noastră zilnică/acum când te dedai odihnei celei mai adânci". Oniricul, sau suprarealul, este în ultimă instanţă acea infra-realitate în care ne cufundăm în timpul somnului sau în care sufletele celor plecaţi înoată ca peştii din lemn pe care vrăjitoarea din Endor îi pescuieşte în *Schimbarea lucrurilor.* Să citeşti poemele lui Gellu Naum înseamnă să te mişti între lumi, să devii parte a unui şir fluid de transformări magice, să descinzi pe acel tărâm secret presimţit, ascuns de perdeaua de luciditate a vieţii.

THE SURREAL AS INFRA-REAL

Gellu Naum (1915-2001) may be said to have been the last of the Surrealists in the proper sense of the word.

He was the last living link to that revolution of the human spirit which first defined itself in André Breton's *Manifeste du surréalisme* of 1924. He was initiated into Surrealism by painter Victor Brauner, whom he met in 1936 and with whose encouragement he made contact with Breton and the other Paris Surrealists two years later. At the outbreak of war Naum was mobilised and returned to Romania. However, in spite of the war and the traumas he suffered as a combatant, Naum continued his Surrealist activities. In 1941, together with Gherasim Luca, Paul Pàun, D. Trost, and Virgil Teodorescu, he was a founder of the Romanian Surrealist group, which has been called the 'last wave' of Surrealism. By the 1940s Surrealism, riven by doctrinal disputes, its ranks thinned by suicide and defections to communist party, had entered terminal decline. The new lease of life brought to the movement by the Romanian group even prompted Breton to remark that the centre of the world had shifted to Bucharest.

However, Surrealism as a collective experiment in Romania was brought to a premature end when the communists seized power in 1947. Under the Stalinist regime of Gheorghe Gheorghiu-Dej Surrealism became impossible, even dangerous,

21

as a collective or individual activity, and the group dispersed. Persecuted by the authorities, Gherasim Luca (1913-1994) managed to flee to France in 1952. Having lived in Paris without official papers for more than forty years, he committed suicide shortly after he was evicted from his flat. Paul PSun (1916-1994) died in Haifa little over two months later. D. Trost (1916-1966) died an exile in Chicago. Of the original members of the group only Naum and Teodorescu remained definitively in Romania. Virgil Teodorescu (1909-1987) adapted to the new regime: like Paul Eluard, whom he translated into Romanian, in his poetry he retained diluted Surrealist mannerisms while lauding the new era of 'freedom' brought by the dictatorship of the proletariat. He became an

establishment figure in communist Romania and was elected to the Romanian Academy. Gellu Naum, on the other hand, who in a poem of 1936 had imagined "waving his stinking socks outside the gates of the Romanian Academy", remained true to the spirit of Surrealism. But in the context of the totalitarian state and the imposition of socialist realism in literature he was, more than ever, an outsider, a marginal figure. In the first decades under communism he was prevented from publishing any original work and endured hardship, barely managing to scrape a living as a translator.

Atliatwr, Naum's first collection of poems after an enforced hiatus of more than twenty years, was published in 1968. The book is situated at a point of transition, both in terms of the history of Surrealism in general and the evolution of the work of Gellu Naum in particular. *Athanor* came two years after the death of Andre Breton on 28 September 1966, the date considered by many critics as marking the historical terminus of

22

Surrealism, and one year before the final issue of the movement's last publication, *L'Archibras,* in March 1969. Gellu Naum himself was thus left a doubly isolated figure. Surrealism as an international movement was defunct, while the political situation in Romania was, to say the least, hostile to the exploration of the irrational and marvellous. At this point his work turns inwards, becomes hermetic. For Naum Surrealism becomes an oneiric excavation of the buried labyrinth of memory, an autobiography of liminal states of consciousness, as in the long poem *My Tired Father* published in 1972. Moreover, Surrealism becomes an excavation of the strata of a hidden history. The wellsprings of Naum's poetry are now fed by the underground streams of hermetic texts which might be said to constitute an alternative to the history of thought as the history of reason. Naum's Surrealism follows the esoteric methods of alchemy ('Athanor' was the alchemists' furnace or incubator). His psychopomp will be the

philosopher seer and poet Empedocles, who descended into the realm of the unseen to bring back the life force of the woman in a trance. Ultimately, for Gellu Naum the Surreal is an infra-reality, a descent, or *katabasis,* into those unseen things that underlie the surfaces of the quotidian and conscious.

Naum's first volume of poems, *The Incendiary Traveller,* was published in 1936. The volume is typically Surrealist in its delirious revolt against the dead weight of nineteenth century tradition. Naum declares that he has had enough of "bashfully smelling the roses while wearing the felt boots of classical poetry". This metaphor is by no means arbitrary, particularly

if we recall that less than two decades previously Romanian symbolist poet Alexandru Macedonski (1854-1920) had died while avidly inhaling the fragrance of the roses he insisted be brought to his deathbed. Indeed, Macedonski, author of a number of exquisite *fin-de-siecle* rondels about roses, is reported to have sighed in ecstasy „rozele, rozele" [the roses, the roses] as he gave up the ghost.

For Naum, the break with moribund, affected tradition, beneath whose "powdered flesh show the hideous wrinkles of old age", is expressed in visceral, exuberantly repulsive terms:

1 shall know how to yank the sucker from my brain

so that the putrid juice of sugary verse can drain away

In *The Incendiary Traveller* visceral disgust is also stimulated by the recurrent use of the adjective *cleios* [sticky]. Indeed, many of the poems contain hallucinatory images of secretion and excretion: the chimneys of factories "urinate clover", for example. Elsewhere Naum "sucks the last drop of milk from the moon's udder" (We *shall Jump out of Ourselves Amazed)* or scandalises the world with his nocturnal emissions: "In the morning they

will disgustedly wipe the beds clean of the material residues of my erotic dreams" *(The Immixture of Dreams in Convalescence).* Similarly, a poem entitled *A Centaur Violating the Poem's Trees* presents traditional poetry in terms of the mucous discharge of a sickly head:

It is high art this school
of picking your brain like a nose
and extracting the sad snot of the poem from deep inside.

24

To deride classical poetry as "sad snot" may nowadays have lost some of its power to shock, but in Romania at the time this was incendiary, subversive talk. In 1932, Gherasim Luca, Paul Paun, S. Perahim, Aureliu Baranga and Sesto Pals were imprisoned for ten days precisely for the provocative act of publishing an avant-garde magazine entitled *Muci* [Snots]. The prosecution had been brought by eminent historian Nicolae Iorga, a pillar of the Romanian academic and political establishment, to whom much to his indignation the young avant- garde agitators had cheekily sent a copy of the offending publication, complete with a personal dedication.

Muci was an offshoot of *Alge* [Algae], which appeared in 1930 and 1933, and was just one of the numerous avant-garde magazines and manifestos that mushroomed in Bucharest during the interbellic period. Magazines such as 75 *H.P.* (1924), *Punct* [Point] (1924-1925), *Integral* (1925-1928), and *unu* [one] (1928-1932) were products of a period of literary ferment. In Romania of the 1920s and 30s there was a flurry of avant-garde movements, bearing names such as Integralism, Constructivism, and Pictopoetry. Of course, Romanian writers and artists had played a leading role in the European avant- garde since the very beginning. For example, Romanians Tristan Tzara and Marcel Iancu were among the initiators of the Dada insurrection that blazed the trail for Surrealism. Romania was thus of primary strategic importance on the avant-garde map of the world. In the context of European

modernism it was particularly fertile ground, producing its own highly original, innovative artists and writers, rather than merely adopting or copying the latest movements and styles from Paris. Perhaps the most original and certainly the strangest

25

writer of the Romanian avant-garde was Urmuz (the pseudonym of Demetru Dem. Demetrescu-Buzau, 1883-1923). As early as 1908 and independent of any of the modernist movements of the time, Urmuz wrote a series of texts which uncannily prefigured both Surrealism and the theatre of the absurd. *Urmuz* was also to be the title of a Romanian avant-garde periodical published by Geo Bogza, which appeared in five issues from January to July 1928. The *Bizarre Pages* of Urmuz, in which bird-like, mechanomorphic creatures patched together from heteroclite everyday objects prey upon and devour each other, certainly had an influence on the early writing of Gellu Naum, particularly in long poem *Vasco da Gama* (1940).

Surrealism in Romania was, therefore, not merely an import but the extension and culmination of decades of previous avant-garde activity. However, the genesis of Surrealism in Romania was as much a revolt against the older generation of the avant-garde as it was against mainstream tradition. In 1945, three of the Romanian Surrealists, Gellu Naum, Paul Paun and Virgil Teodorescu, issued a manifesto entitled *Critica Mizeriei* [Critique of Squalor], which attacked not only the critics of the Romanian literary establishment, as was only to be expected, but also earlier proponents of the Romanian avant-garde, whom they accused of treating the Surrealist revolt as merely a matter of literary style relating to the poetic image.1 The Romanian Surrealist group advocated "THE PERMANENT EFFORT TO LIBERATE HUMAN EXPRESSION IN ALL ITS FORMS, liberation which cannot be conceived outside the total

1 See the discussion in Ion Pop, *Avangarda în*

literatura română, **Bucharest: Minerva, 1990, pp. 292-293.**

26

liberation of man".2 Naum's individual prose texts of the 1940s are similarly preoccupied with the stifling constraints of literature and the contradiction between poetry and life. Poetry in the traditional sense has been merely the prelude to a future form of action that will defy articulation: "I have been a poet with the conviction that one day, at the end of the discourse, I shall burst into the most abject laughter, into the most sinister howls, and that it will be *the first poetic act to which I shall adhere without reserve."3* As in the imagery of *The Incendiary Traveller,* Naum struggles against literature as against an illness: "I am infected by literature to the very marrow and beyond, and I wager that any physician would see the repugnant gangrene of poetry in my every nerve"4. The means by which the poet will be able to cleanse his brain of the viscid, mucous language of tradition resides in a new, active language of *perturbation:* "Only the language of the poet, as yet incoherent and vague, this language of *perturbation,* acts and transforms." Perturbation is the language of action that will re-establish vital, elemental contact between man and the world of things: "In perturbation's magnificent play of light and shadows, frightened man, haunted by his own creations, rediscovers his possibilities of intervention and connexion. POETRY is a science of action. [...] The connexions that it ensures are magical in nature: thanks to it, man rediscovers contact; but this contact

2 **Gellu Naum, Paul Păun and Virgil Teodorescu,** *Critica Mizeriei,* **Bucharest: Colecţia Suprarealistă, 1945. Quoted in Ion Pop,** *Avangarda în literatura românii,* **Bucharest: Minerva, 1990, p. 293.**

3 *Medium,* **1940-1941. First published in 1945. In the volume** *Poetizaţi, Poetizaţi.* **Bucharest: Editura Eminescu, 1970, p. 137.**

4 *Ibid.,* **page 136.**

is like fire, like panic, like love, like water, like revolt, like the death that receives our blood."5

What is remarkable in the theoretical texts of Gellu Naum, however, is that he shifts the Surrealist imperative to liberate the human, or subject, to the thing, or object. In *Medium,* a prose text written in 1940, but not published until 1945, he makes an appeal for the object to be stripped of "cretinising uniforms", to be liberated and removed from isolation. Rather than an inert object engulfed by the perceiving consciousness, the liberated thing becomes active and devours its observer. It is thus man that becomes the Surrealist 'found object' in a tenebrous world of predatory, demonically animated inorganic things. In a passage concerning the "demoniacal" aspect of seemingly inert things Naum defines this kind of object in terms of the incubus and succuba, the parasitic creatures of nightmare.6 He names it the "ephialtic object" deriving the term from the word *ephialtes,* which, for the ancient Greeks, was the 'throttling' nightmare that paralysed its victim. One example of ephialtic object would be the "parasitic larvalism of handkerchiefs", like the handkerchief that bares its teeth in *Vasco da Gama.* Aggressive objects may be either reserved or exuberant in their ephialtism: a book that tires the eyes, for example, would enter the first category.

Vasco da Gama, the cycle of poems Naum published in 1940, is a burlesque illustration of the theory of the devouring, ephialtic object. People, animals, plants and inert objects all devour each other in a promiscuous, perpetual orgy of fluid transformation. In *Medium,* Naum had described how he and

5 *Castelul orbilor* **[The Castle of the Blind] (1946), in** *Poetizaţi, Poetizaţi,* **pp. 45-46.**

6 *Poetizaţi, Poetizaţi,* **pp. 184-187.**

Victor Brauner were once struck by the way in which

some objects are apt to enter into others.7 This interpénétration of objects is enacted even at the syntactic level in *Vasco da Gama.* The poem is largely structured as a chain of relative clauses, particularly relative clauses of position or inclusion *(în care* [in which]). Each devouring object is revealed to contain yet another devouring object. The effect is one of vertiginous descent, or *katabasis,* into a belly that always contains or engulfs yet another belly Similarly, the relative pronoun as ablative of instrument (cm *care* [with which]) is employed again and again as a structural linking device. Each object that appears in the liquid series of transformations of the cycle becomes a tool or agent capable of transforming any other object with which it comes into contact. Beneath the seemingly unruffled surface of waking life seethes an oneiric, devouring sea of objects, the "sea of bones" over which Vasco da Gama voyages wielding the instruments of "sleep, love, blood".

Although it rejects traditional verse forms and even punctuation, Naum's poetry is far from being an uncontrolled, amorphous outpouring of the unconscious, a product of 'automatic writing' whose delirium borders on incoherence. Indeed, in places Naum's poetry might even furnish examples for a baroque treatise on rhetorical tropes, as in the following instance, taken from *Vasco da Gama,* which is illustrative of the figure of anadiplosis:8

7 *Poetizaţi, Poetizafi,* **p. 185.**

8 **In keeping with the intestinal aspect of** *Vasco da Gama, we* **might also quote the following example of anadiplosis from Chapter Four of Rabelais'** *Gargantua:* **"Gaudebilleaux sont grasses tripes de coiraux. Coiraux sont beufz engressez à la crèche et prez guimaulx. Prez guimaulx sont qui portent herbe deux fois l'an."**

29

the tooth becomes an edelweiss
the edelweiss picks tourists and gathers them
gathers them flees through the window and

scratches itself

scratches itself is very small and cold

cold is with a girl and the girl

rubs herself against taps

The delirious, oneiric transformations of the poem as a whole are again repeated at a deeper, structural level. The logic of the rhetorical figure, which requires repetition of the object of the preceding phrase as the subject of the next, is disrupted by Naum's use of verbs or dislocated adjectives as grammatical subject. In this way, the word itself becomes opaque and thinglike; the word is reified and then subsumed within the very process of devouring and transformation it describes.

During the war, Naum published another collection of poems, entitled *The Corridor of Sleep* (1944), which continues the exploration of the interstices between the worlds of sleep and waking in a more lyrical manner than the burlesque *Vasco da Gama.* Naum treads a tightrope between worlds:

the somnambular walk recommences along the wire between dream and waters between death and waking between memory and asphyxia

(The Persistence of Flames)

The somnambulism of the lyric T overflows, flooding the streets of the city and overwhelming the passers-by:

these women more beautiful than waterfalls

the women who cross the street for one reason or another

30

or for no reason

with darkness on their fingers with silence on their breasts trampling on the feet of the twitching trees' shadow caressing the slumbering passers-by who lie down on the pavement or breathe in the mist like a bunch of daffodils

(The Moon in an Ear)

Naum's prose texts of the 1940s frequently describe oneiric perambulations through the streets and boulevards

of Bucharest ("the city B."), a city populated by shades and swarming with instances of the marvellous and sinister. Like De Chirico, who saw the world as a 'vast museum of strangeness', Naum flits like a ghost through the crepuscular streets of an unreal city: "Tonight all the streets have the aspect of rooms in an immense museum. You would say that all the phantoms have poured into this town."9 The outer becomes inner – the streets are rooms – and the internal, oneiric condition of the poet engulfs external reality.

However, post-war Bucharest was a very different place to the Bucharest that had, in the words of André Breton, once been the surreal capital of the world. In 1958, during the darkest years of communism in Romania, Gellu Naum wrote a cycle of poems entitled *Heraclitus,* which was not to be published until ten years later, in the volume *Athanor* (1968). In marked contrast to the as yet unpublished *Heraclitus,* former member of the Romanian Surrealist group Virgil Teodorescu published in the same year a volume of poetry entitled *Rights and Duties,*

9 Medium, **1940-1941. First published in 1945. In the volume** *Poetizaţi, Poetizaţi.* **Bucharest: Editura Eminescu, 1970. Page 134.**

31

which was very much in keeping with the new spirit of the times. Here vestigial Surrealist mannerisms combine with the ideological catch phrases and slogans favoured in the official literature of the communist new man. For example, in a poem confidently titled *This is the Truth,* we find "our beloved liberty", "the atomic age", "comrades", "October", and so on.10 In the context of such times, Naum's adoption of the philosopher Heraclitus as poetic persona is thus significant in more ways than one. On the one hand, the Surrealists had always laid claim to Heraclitus 'the Obscure' in their lists of progenitors. On the other hand and more significantly, Heraclitus is the type of the philosopher who withdraws in disgust from the life of the *polis..* Refusing to participate in the civil life of a

city that was ravaged by a bad constitution, Heraclitus preferred to play at knucklebones in the temple and eventually withdrew to the mountains. In Naum's *Heraclitus* there are most definitely hermetic allusions to the political situation in Romania, and the stark existential choice that was required of the writer: moral compromise or silence and isolation. Standing on the banks of the river into which one can never step twice, Naum watches as his peers are borne away by the current of history:

Then the frenetic river and my friends swimming asleep.

The introduction to the cycle may also provide a cryptic statement of Naum's position as a poet in relation to other members of the defunct Romanian Surrealist group:

10 Virgil Teodorescu, *Vârsta cretei,* **Bucharest, Editura Albatros, 1970, pp. 135-137.**

32

On old roots, I was sleeping a nodular sleep. On the branches, my brothers were airing their long tresses. The wind had ceased. Then, all at once, a huge abandonment began.

Naum remains rooted in and nourished by a deeper stratum of reality than his fellow poets, who are situated at the peripheral level of the branches and who, now the wind has abated, are no longer animated. The *Heraclitus* cycle also alludes to the strange legends of the philosopher's death:

Outside, the sun conserved my treasures of dung.

Some ancient sources relate that Heraclitus, attempting to draw off the moisture of the dropsy, plastered himself in dung and was devoured by dogs in the *agora.* There is also a cryptic reference to this, or to the fact that Heraclitus said that corpses should be thrown out quicker than dung, in the poem *The Animal-Tree* (1971):

The old man was sitting dead on the dungheap in his contemplative grave

Whereas *Vasco da Gama* had explored processes of

liquefaction (the verb *a curge* [to run, flow] is recurrent), *Heraclitus* draws many of its images from rarefaction, evaporation and exhalation: for example "the world's exhalation steamed up my window"; "and the things smoked in uncertain outlines". These images might recall that passage in Plutarch's *De Facie quae in orbe lunae apparet* (943e) which describes how souls in the unseen world (*haides*) rise to the upper atmosphere, where they are nourished by the exhalation (*anathymiasis)* of the lower world. This, writes Plutarch, is why Heraclitus said "souls employ smell in the unseen world". Similarly, Aristotle, in *De*

33

Anima (405a25), reports that Heraclitus thought the soul a perceptive exhalation (*anathymiasis).*

However, it will remain for future researchers of the poetic work of Gellu Naum fully to explore the vast labyrinth of his arcane learning and allusions. As an example of this learning relevant to the descent into the Unseen, let it suffice us to consider the poem entitled *On the Woman in a Trance,* from the 1990 cycle *On the Change in Things.* This title is deliberately identical to that of a treatise, not extant, in which Heraclides Ponticus described how the philosopher seer Empedocles revived a woman who had lain unbreathing for thirty days. The tract in question also describes the mysterious death of Empedocles, who in the middle of the night was called by a booming voice from the sky and then disappeared in a flash of light. It is likely that *On the Woman in a Trance (Peri tes aptiou)* is the same treatise as *On the Things in the Unseen (Peri ton en haidou,* a generic title used by many ancient philosophers, including Antisthenes, Democritus and Protagoras), which is included in the catalogue of Heraclides' writings.11 In his poem *The Purifications* Empedocles himself claimed to be able to bring back the life force *(memos)* of dead men from the Unseen *(haides).*

Naum, like Empedocles, moves between two strata of

reality. There is also an explicit reference to mantic communication with the unseen realm in the title poem of the cycle, *The Change in Things.* Whereas, in *On the Woman in a Trance,* Naum identifies himself with Empedocles the psychopomp retrieving the woman's soul from Hades, here he becomes Saul ques-

11 Diogenes Laertius, 5. 86-88.

tioning the witch of Endor, who has raised the shade of the dead Samuel. The means of divination employed by the witch of Endor is called *engastrimythos* in the Septuagint version of the Book of Samuel, in other words the speech from within the belly. The belly, or lower bodily stratum, is the medium through which contact is made with the unseen, oneiric realm: the lower stratum of rational, waking life. In *Vasco da Gama,* as we have seen, poetry itself becomes a belly, devouring and transforming the objects which it engulfs. Of course, the belly – the cauldron of appetite and consuming, irrational drives – corresponds to the unconscious, or *id,* discovered by Sigmund Freud, whose theories of psychoanalysis were of direct influence on Breton and the Surrealists. However, Freud's tripartite division of the psyche into the *id, ego* and *super-ego* is merely the modern reflex of the ancient psychological triad of *nous, phrenes, thymos* (Pythagoras) or *logistikon, thymikon, epithymetikon* (Plato), which in turn corresponds with the cosmological triad of heaven, earth, underworld. In this context it should also be recalled that, in the *Timaeus* (71a – 72b), Plato locates the origin of dreams not in the supra-reality of the Forms, but in the lower bodily stratum: dreams are produced by the liver, the organ by which the devouring appetite *(to epithymetikon)* communicates with the higher, reasoning part of the soul *(to logistikon).* Thus, in his later work in particular, Naum, sleeping a nodular sleep on old roots, derives his Surrealism from a deeper stratum than the original movement founded by Breton in response to his encounter with psychoanalytical praxis.

The poetry of Gellu Naum raises to the surface things that are "dead" in terms of rational, waking reality – the superfi-

35

cial reality of banal, quotidian life. In *On the Woman in a Trance,* Naum/Empedocles exhorts us to think on "our daily adventure / when you abandon yourself to the deepest repose". The oneiric, or Surreal, is ultimately that infra-reality, into which we plunge during sleep, or in which the souls of the departed swim like the wooden fish that the witch of Endor catches with her rod in *On the Change in Things*. To read the work of Gellu Naum is to move between worlds, to participate in a fluid series of magical transformations, to descend into that hidden realm obscured by waking life.

Gellu Naum: Volume de poeme

Drumeţul incendiar (The Incendiary Traveller), 1936 *Libertatea de a dormi pe o frunte (The Freedom to Sleep on a*

Forehead), 1937 *Vasco da Gama,* 1940

Culoarul somnului (The Corridor of Sleep), 1944 *Athanor,* 1968

Copacul-Animal (The Animal-Tree), 1971

Tatăl meu obosit (My Tired Father), 1972

Poeme alese (Selected Poems), 1974

Descrierea turnului (The Description of the Tower), 1975

Partea cealaltă (The Other Side), 1980

Malul albastru (The Blue Shore), 1990

Faţa şi suprafaţa, urmat de Malul albastru (Face and Surface,

followed by The Blue Shore), 1994 *Focul negru (The Black Flame),* 1995 *Ascet la baraca de tir (Ascetic at the Shooting Gallery),* 2000 *Calea Şearpelui (The Path of the Snyake),* 2001

Notă asupra textului:

Textul poemului „Vasco da Gama" aparţine versiunii mai scurte publicate în volumul *Focul negru,* Editura

Eminescu, Bucureşti, 1994.

37

din

DRUMEŢUL INCENDIAR from

THE INCENDIARY TRAVELLER

1936

DRUMEŢUL INCENDIAR

Drumeţul incendiar îşi ascute luminile ochilor în caietele cu statistici El îşi aranjează coafura în ceasornice (timpul e un piepten delirant pentru părul de pe ţâţele feciorelnice,

îşi lasă câte o măsea infectată la fiecare geam cu firme cu

grădini mici

se-ncruntă în faţa ciorapilor de mătase vegetală

pipăie cu degete de cunoscător paharele pline ale somnului

aleargă după mugurii care cresc

în repedea învârtire pe loc a arborilor

cunoaşte menajeriile din căptuşeala fiecărei pălării

e-n fiecare pachet cu şuncă sau cu manifeste

face de gardă smirna cu felinarele.

El saltă veveriţă în fluierele cu guşe ale vardiştilor

şi pipăie chiloţii străvezii ai Istoriei

creierul lui face semne ca o batistă

şi dacă nu s-ar teme de ridicol

ar putea să fie un popă sau o cravată.

Inima lui e o pădure autonomă şi el spune:

„Domnii ne aleg poemele după panglicuţe ca pe curve."

40

Gellu Naum

THE INCENDIARY TRAVELLER

The incendiary traveller hones the lights of his eyes on notebooks of statistics He arranges his hair-do on clocks (time is a comb delirious for the hair on virginal tits)

he leaves an infected molar at each window with

shop-signs with small gardens
he scowls in the face of the vegetal silk stockings
he caresses with connoisseur fingers the glasses brimming with sleep
he chases the buds that sprout
in the trees' rapid spinning on the spot
he knows the menageries in the lining of every hat
he's in every packet of ham or of manifestos
he's on guard bolt upright with the lamp posts
He squirrel jumps into the goitred whistles of the iron-guardists and caresses the translucent underpants of history his brain flutters like a handkerchief and if he did not fear ridicule he could be a priest or a necktie
His heart is an autonomous forest and he says:
"Gentlemen select our poems by their ribbons as they do whores".

41

Gazetele scriu: „este un fioros asasin. Are o mustaţă sub nas ca o vrabie şi poate fi recunoscut după ciorapi."
Dar el trece nevăzut mai departe uneori se agaţă de perdele administrative şi-atunci mulţimile cu gurile căscate văd forfoteala ploşniţelor prin sticle; alteori se fotografiază în cămaşă şi cu un brâu colorat de fluxuri lângă pălăria de paie a baligilor.
Aşa trece
cu păunii de foc ai ghetelor „DERMATA"
cu miezul de zi arţăgos prins la butonieră;
El ascultă în toate punctele cardinale
având drept cornet acustic un samovar încins
pune urechea la Madrid: „Bine".
Din Alaska vin fluturii luminoşi ai genunchilor
Portugalia Portugalia.
avem un bătrân cu voce subţire ca sângele monedelor
zăngăne muşcat de cleştele coclit
Portugalia Portugalia,
Biblia este o funestă mustaţă pentru
nasul privighetorilor din Alaska.

Poeţii au orificiile inspiraţiilor lipite cu gumă – arabică fiecare orificiu este o floare cafenie

42

The newspapers write: "he is a ferocious assassin. He has a moustache under his nose like a sparrow and he can be recognised by his socks".

He passes on his way unseen
sometimes he hangs off the administrative curtains
and then crowds with gaping mouths
see the scurrying of the bedbugs through the panes;
at other times he is photographed in a shirt
and with a cummerbund coloured by tides
next to the straw hat of the cowpats.
Thus he passes
with the fire peacocks of his "DERMATA" boots
with the quarrelsome noon caught in his buttonhole;
He listens at all the points of the compass
with a blazing samovar for an ear-trumpet
he presses his ear to Madrid: "Fine".
From Alaska come the luminous butterflies of the knees
Portugal Portugal.
We have an old man with a voice shrill as the blood of the coins
it tinkles bitten by the rusted tongs
Portugal Portugal,
the Bible is a fateful moustache for
the nose of the nightingales from Alaska.
The poets have respiratory orifices glued up with gum-arabic
every orifice is a coffee-coloured flower

43

Portugalia şi Alaska.

Mamele fac nebunii în după-amieze balcanice: „Am să mă duc în pământ Gellu, inimioara mea, să nu uiţi, o fotografie, Tu mi-ai ucis bătrâne'ele."

Ei bine am să ştiu
să-mi destup urechile degetele să fluiere singure (aşa

cum ghetele stau cu urechea la cer) din fese să scot fluturii şi lulelele visului căptuşit cu lână

voi şti să-mi scot ventuzele de la creier

să se scurgă zeama puturoasă a viersului dulceag

voi şti mamă în ceasurile de glorie

să-mi flutur ciorapii împuţiţi lângă porţile Academiei Române.

Timpanele sună stins ca un diapazon

pământul a adormit bivol în mlaştinile universului

drumeţul incendiar e un garderob

sau un cântec păstrat în buzunarele redingotei de gală.

Smulgeţi penele tuturor pasărilor din Balcani să ne scriem cronici noi (pasările cele mai mari casele au şters-o) Despre tine am să scriu cu litere groase:

44

Portugal and Alaska.

The mothers get up to high jinks in the Balkan afternoons: "I'm going into the earth

Gellu, my dear heart, don't forget, a photograph, You slew my old wo'omen".

Alright then I'll know

how to unstop my lugs the fingers will whistle by themselves (just as the boots stand with their ear to the sky) how to extract from buttocks the butterflies and the clay-pipes

of the dream

lined with wool

I shall know how to yank the sucker from my brain so that the putrid juice of sugary verse can drain away I shall know mother at the hours of glory how to waft my stinking socks by the gates of the Romanian

Academy.

The eardrums make a muffled sound like a tuning fork the earth has fallen asleep a buffalo in the bogs of the universe the incendiary traveller is a wardrobe or a song kept in the pockets of festive frock coat.

Pluck the feathers of all the fowls in the Balkans let

us write new reviews

(the largest fowls the houses have made a run for it) I shall write about you with bold letters:

45

Vasco da Gama $i alte poheme

CÂND ÎŢI SCOŢI ROCHIA VERDE RĂMÂI GOALĂ CA O PENIŢĂ.

Domnilor

mi-am uitat mustăţile în vagonul de dormit lângă sacii cu monede ai Rotschildzilor şi singurul chior din ţinut acela care masturbează sexul imens al aerului repezind automat mâna după rachiul unui gologan mi-a încredinţat cel mai mare secret al gării: LUMEA A ÎNCEPUT SĂ PUTĂ.

E o descompunere generală o felie de carte un as de treflă sau un pepene galben cu roiuri de muşte ţâţele fetelor atârnă berze căldura şi frigul liane la ferestrele hotelului curva de la numărul 8 râde gâdilată profesional closetele au lampioane imperiale şi duduile surâd graţios gândind izmele gingaşe.

O ce mâini aristocrate ce lebede
pământul însuşi ar sta drepţi ca un bătrân milităros
dacă i-ar face un benghi glumeţ aceste degete
pletele mele îmbâcsite de praf ar cânta pe ele
ca pe flaute buzele s-ar ţuguia asemeni cerceilor
plămânii ar izbi veseli copitele
şi dinţii ar rânji galeş:
„Doamnă, aici sub masă e un poet

46

Gellu Naum

WHEN YOU TAKE OFF YOUR GREEN DRESS YOU ARE LEFT AS NAKED AS A PEN NIB.

Gentlemen

I have left my moustache behind in the sleeper car next to the sacks of Rothschild coins and the only one-eyed man in those climes who masturbates the immense sex of the air

automatically casting his hand after the rotgut brandy of a farthing has entrusted to me the greatest

secret of the train station: THE WORLD HAS BEGUN TO STINK.

There is a general decomposition a slice of book
an ace of clubs or a yellow melon
with swarms of flies the maidens' tits dangle storks
the heat and the cold lianas at the hotel windows
the whore from number 8 laughs tickled professionally
the toilets have imperial paper lanterns and
the young madams smile gracefully thinking of delicate pantyhose.
Oh what aristocratic hands what swans
the earth itself would stand to attention like a soldierly oldster
were these fingers to fashion it a playful beauty spot
my dust-soiled hair would play them
like flutes the lips would pucker like earrings
the lungs would blithely thump the hooves
and the teeth would smirk coyly:
"Madam, there is a poet here under the table
47
nu daţi cu piciorul, doare"...
Dar pădurile au în lenea lor ceva de pisică
cu ghiarele ascunse în muguri
ele se freacă de trenurile repezi
ling vata fierbinte a locomotivelor
şi salută salută cu batistele potecilor
burţile putrede din clasa I-a.
Drumeţul incendiar îşi pipăie geanta cu semnele vremii. El şi-a lustruit pantofii în piaţa Publică a fost la 7 fix în Calea Unirii
şi-a auzit poeţi buboşi apostrofând şcolari pe străzile Craiovei:
„Tinere şi zeii au fost oameni".
El s-a hrănit cu bojoci şi cu piersici
a urinat repede în toate gările din drum în cinstea primarilor
şi-a desenat o săgeată ascuţită pe ziduri cu semnul:

T.S. şi cu o floare de busuioc la ureche

Seara lingea geamurile seara era o broşură pe propagandă acolo la Hotel-Păduche, 15

vânzători de gazete cântau *„Porumbiţele înserării".*

Drumeţul incendiar a fâlfâit din cearceafuri şi toate femeile din oraş au ejaculat imnuri Drumeţul incendiar şi-a aşezat creierul la fereastră a scotocit sertarele coastelor şi

48

do not kick him, it hurts"...

But the forests have something cat-like in their languor

with claws concealed in buds

they rub up against the express trains

they lick the hot wadding of the locomotives

and they wave they wave with the handkerchiefs of footpaths

to the putrid bellies in first class.

The incendiary traveller caresses his bag with the signs of the time. He polished his shoes in Public Square he was on Union Avenue at 7 sharp

and heard pustulous poets upbraiding schoolboys on the streets of Craiova:

"Young fellow the gods too were men". He fed himself with lungs and peaches

he quickly urinated in all the stations on the way in honour of the mayors

he drew his pointed arrow on the walls

with the sign: T. S. and with a basil flower in his ear

At evening he licked the windows at evening there was a propaganda pamphlet there at the Bedbug Hotel, 15

newspaper vendors were singing *"The little hen pigeons of dusk".*

The incendiary traveller wafted his bedsheets and all the women in the town ejaculated hymns The incendiary traveller placed his brain at the window and rummaged through the drawers of the ribs and

49

a scos un sunet:

„Gellu, inimioara mea, să nu uiţi o fotografie."

Era acolo ea în sertare în sânge în geantă cu zâmbetul ca un sâmbure amărui cu făina căldurii pe carne în adâncuri cu mingiile de migrenă ale ţâţelor degetele degetele erau de gheaţă şi peste pulpele veştede înainte de vreme cu o pânză subţire de năduşeală zicea: „pântecul meu e o salcie tristă."

Hei! Străzile mi-au biciuit tălpile ca nişte zbiri
pomii au scrâşnit din măsele
şi bananele şi focurile. Maşinile diplomatice
şi-au şters nasul cu steaguri subţiri
In puşcării am ucis destule ploşniţe
în serile când Dumnezeu se gâdila pe spinare.
Voi putea să-mi suflec mânecile tinereţii
şi cu degete vânjoase să-mi suflu mucii
peste aceste sălcii de amintire?
Voi putea să-mi privesc viaţa de până acum
ca pe un atelier oarecare îmbâcsit
în care am lucrat?

Voi putea să-mi scurg fluviile şi gârlele şi tobele spre pulpele de sticlă spre feţele de masă spre caietele subţiri ale pletelor?

50
emitted a sound:
"Gellu, my dear heart, don't forget a photograph".
She was there in the drawers in blood in handbag
with her smile like a bitter kernel
with the flour of warmth on flesh in the depths
with the migraine balls of her tits
Her fingers her fingers were of ice
and over her thighs withered before their time with a
fine mesh of perspiration she said:
"my womb is a sad willow".
Hey! The streets lashed my soles like brutes
the trees gnashed their molars
and bananas and flames. The diplomatic cars
wiped their nose with thin flags
In gaols I killed bedbugs aplenty

on the evenings when God had a ticklish back.
Will I be able to roll up the sleeves of my youth
and with burly fingers blow my snots
over these willows of memory?
Will I be able to view my life up to now
or some dusty wokshop or other
in which I have laboured?
Will I be able to drain my rivers and streams and drums towards the glass thighs towards the tablecloths towards the thin notebooks of dishevelled hair?

51

Nu-i nimic dacă ferestrele n-au dinţi
frigul se poate înveli frumos în saltele
fetele mele toate săracele fetele mele ca nişte cuţite
se pupă cu boierii şi mă uită
dar aici la tine e bine şi tu
eşti un pahar cu ceai cald.
Drumeţul incendiar îşi priveşte faţa cu grijă
— ochiul stâng în care e
o floare cu păr roşu despletită
ochiul stâng a devenit pe rând o pălărie de pâslă
o aripă o cutie cu febre
apoi mormăie: eau de cologne
şi seara lingea geamurile seara
era o broşură de propagandă.

52

It doesn't matter if the windows have no teeth
the cold can wrap itself up nicely in mattresses
my lasses all my poor little lasses like knives
kiss the boyars and forget me
but here with you it is fine and you
are a cup of hot tea.
The incendiary traveller looks at his face with concern
— the left eye in which there is
a flower with unbraided red hair
the left eye became in turn a felt hat
a wing a box of fevers

-

then it mumbles: eau de cologne

and at evening it would lick the windowpanes at evening it was a propaganda pamphlet.

53

VASCO DA GAMA

1940

Călătoria aceasta pe un ocean de oase. Purtând uneltele esenţiale: somnul, dragostea, sângele. Din port în port, neliniştitoarea ambarcaţiune trecea nestingheritǎ. La docurile poetice se declama. Ce orgi orizontale desfigurau pânzele?

Spartă, carcasa navei, singura în stare să facă faţă uraganului, continua zigzagul unei traiectorii hidoase şi feerice în ale cărei legi zomăiau unghiurile cele mai obscure ale armurilor noastre.

strada va mânca trecătorul la ora fixă şi el
din pedalele pe care le are sub frunte
va scoate sunete pline de nasturi de sticlă
care cântă toată ziua ţinând apa în braţe
cum ai ţine o salcie şi apa
se va supăra din cauza pianului
se va sui pe catedrala subţire şi de acolo
va răsuci urechea statuii de cânepă
îi va mânca ochii şi statuia
cu sângele pieptănat frumos pe picioare
va culege perdelele crescute în arbori
din sunetele lor va face o nouă statuie care
cu sângele răvăşit pe mână va
aluneca prin tubul de carne al mingei

56

Gellu Naum

This voyage over an ocean of bones. Carrying the essential instruments: sleep, love, blood. From port to port, the disquieting craft passed unhindered. At poetic docks declamations were made. What horizontal organs disfigured the sails?

Shattered, the carcass of the ship, the only thing

capable of withstanding the hurricane, continued the zigzag of a hideous and enchanted trajectory in whose law clanked the obscurest chinks of our suits of armour.

the street will eat the passer-by on the hour and he
from the pedals which he has beneath his brow
will produce sounds full of glass buttons
which sing all day long holding water in their arms
just as you would hold a willow and the water
will grow angry because of the piano
will climb the thin cathedral and thence
will twist the ear of the hempen statue
will eat its eyes and the statue
with the blood combed neatly over its legs
will pick the curtains growing in the trees
from their sounds will make a new statue which
with dishevelled blood on its hand will
slide through the flesh tube of the ball

57

Vasco da Gama alte poheme

până la noptierele obosite
până la pălăria de tablă a lui vasco da gama
până la gambele albastre ale femeii
cu sângele încrustat peste care
florile vor aplauda căderea plămânilor
cum ai aplauda căderea unei saltele
în corpul cu care te culci seara

dar fluturii vor bate tobele la marginea străzii şi femeia se aruncase dintr-un singur salt în capul larg deschis al statuii

ea încerca să miroasă zidurile să se scuture de gânduri ca de insecte dar insectele îi rodeau gândurile care crescuseră de jur-împrejurul statuii pe aceste locuri unde după sticlă lumânarea îşi arăta picioarele pe când vasco încearcă fundul mării cu degetul

unde vasco da gama adulmecă pulpele pulpele femeilor cu jartieră pulpele femeilor cu garduri pulpele femeilor cu medalion pulpele femeilor cu o catedrală pe ceafă pulpele femeilor cu vânt pe sân

58

up to the weary commodes
up to vasco da gama's tin hat
up to the blue shins of the woman
with the encrusted blood over which
the flowers will applaud the lungs' collapse
just as you would applaud the collapse of a mattress
onto the body with which you go to bed at night *
but the butterflies will bang the drums at the edge of the street and the woman had hurled herself with a single leap into the wide open head of the statue
she was trying to smell the walls to brush off thoughts like insects but the insects gnawed her thoughts which had grown all around the statue in those places where behind the glass the candle shows its legs while vasco
plumbs the depths of the sea with his thumb *
where vasco da gama sniffs the thighs
the thighs of the women with a garter
the thighs of the women with fences
the thighs of the women with a medallion
the thighs of the women with a cathedral on their nape
the thighs of the women with wind on their breast

59

pulpele femeilor cu pulpe pe pulpe şi cu alte pulpe peste aceste pulpe
stelar vasco da gama e un alt călător el miroase apa cu ajutorul lunetei nările i se prelungesc până la ţărm
pentru că el mănâncă şi capul cârmaciului *
ţigaretele o rup la fugă alunecând spre marginea peisajului unde casa se plimbă cu mâinile pe cap
acolo e o albină şi o femeie
şi femeia înţeapă albina cu degetul *
vasco vasco suspină geamantanul ai uitat un picior în ultima corabie şi ţi-a fugit figura spre golf
dar batista îşi arată dinţii spre comandantul
care îşi balansează pendulele din urechi

şi pendulele supărate i-au ars barba
barba a cerut iertare esteticii
estetica a mâncat biscuiţii
urcaţi în obositoarea ascensiune spre gură
60
the thighs of the women with thighs on their thighs and yet more thighs on those thighs
but vasco da gama is another voyager he smells the water with the aid of the telescope his nostrils elongate to the shore
because he eats even the head of the helmsman *
the cigarettes break into a run sliding
towards the edge of the landscape where the house
strolls with its hands on its head
there is a bee there and a woman
and the woman stings the bee with her finger *
vasco vasco sighs the suitcase you have left a leg behind in the last boat and your figure has fled to the gulf
but the handkerchief bares its teeth at the Captain who dangles pendulums from his ears and the angry pendulums have burnt his beard the beard has begged forgiveness of aesthetics aesthetics has eaten the biscuits hoisted in weary ascent to the mouth
61
Vasco da Gama alte poheme
din panglicile lor cresc lunete care se aşază deasupra nasului
ca o decoraţie pe un piept cu nări *
manechinele îşi caută braţele
cu un cornet al abundenţei în piept
din care curg nenumărate femei mici
cele mai mici dintre femeile mici
cele mai roşii dintre femeile albe
femei cu ace în degete ca nişte porumbei
care îşi aşteaptă zborul în cărbunele glasului
femei cu urechi cât bisericile
femei cu plante pe pântec şi cu
cicatrice de pâine pe plante *

dorm toate actele actele de căsătorie de mobilizare actele de tutun de nasture de sticlă actele de nas în care scrie

cum vasco da gama alunecă în ploaie *

fac dragoste cer libertate egalitate fraternitate paternitate singurătate şi placarditate

62

from their ribbons grow telescopes
which are set above the nose
like a decoration on a breast with nostrils
it-
the mannequins seek their arms
with a horn of plenty in their chest
from which flow countless small women
the smallest of small women
the reddest of white women
women with needles in their fingers like doves
which await the flight into the coals of the voice
women with ears as big as churches
women with plants on their belly and with
bread scars on the plants
si-

all the documents are sleeping marriage and mobilisation documents glass button tobacco documents nose documents which inscribe

how vasco da gama slips in the rain *

I make love I demand liberty equality fraternity paternity solitude and placarditude

63

libertatea nu poate să iasă şi rămâne în gâturi cum ar rămâne un ac de mazăre într-un apendice

dar taurii vor mânca spectatorii

îţi cresc din subsuori ca o sondă mâinile lichide mâinile de thuringia ochii se întorc de jur împrejur şi rămân dincolo de aceste ferestre unde vasco da gama îşi ascute dantelele pune pe dinţi puţină, sare presară pe deasupra caii argintii şi zice comandante acordă-mi cocarda dă-mi voie

să-mi instalez de jur-împrejurul gâtului găina casa să se strecoare prin uşă

când coamele aleargă singure speriate pe câmpiile halucinate ale gâtului

cu o dublă mişcare de la cap la coadă *

mâna care se deschide în degete cu o cheie

marea cheie care descuie şi piciorul

şi în picior dorm fluierul şi comandantul

care-mi acordă cocarda

şi-mi cere să nu mănânc zambile când

64

Gellu Naum

liberty cannot emerge and

stays lodged in throats just as a pea

needle would lodge in an appendix

but the bulls will eat the spectators

the liquid hands the thuringia hands sprout from your armpits like a derrick the eyes return from all around and remain on the other side of these windows where vasco da gama sharpens his lacework puts a pinch of salt on his teeth sprinkles the silver horses from above and says captain grant me my cockade allow me

to install my hen around your throat the house to sneak through the door

when the frightened manes run alone over the hallucinatory plains of the throat

from head to tail and back again *

the hand which opens its fingers with a key

the large key that also unlocks the leg

and in the leg sleep the whistle and the captain

who grants me my cockade

and demands that I do not eat hyacinths when

65

nuca terorizează oraşele aleargă după nisip transpiră tuşeşte şi zice eu sunt nuca şi vă sperii

dar statuia face echilibristică şi cântă şi joacă

şi nuca nu mai crede în dumnezeu ce rău e că nuca nu mai crede pentru că nu mai ştie porunca a patra şi are

să-mi mănânce femeia femeia mea supranumită *lupoaica* cu părul năvălit din ciorap frumos şi piciorul muşcă pantofii pantofii se ascund în călimară dar vasco da gama se sperie

el nu înţelege nimic din toate acestea şi cea mai mare libertate este să stea cu pălăria în ochi în faţa uşii când uşa se deschide ca o armonică şi cântă la ea şi-i cade un dinte dintele devine edelweis edelweis culege turiştii şi-i adună adună fuge pe geam şi se scarpină scarpină e foarte mic şi rece rece e cu o fată şi fata se freacă de robinete

66

the walnut is terrorising the towns runs after the sand sweats coughs and says I am the walnut and I frighten you all

but the statue does a balancing act and sings and plays

and the walnut no longer believes in god
how bad that the walnut no longer believes
because it no longer knows the fourth commandment
and is going to eat my woman
my woman nicknamed *the she-wolf*
with her hair nicely bursting out of her stocking
and the foot bites the shoes
the shoes hide in the inkwell
but vasco da gama is frightened
he does not understand anything from all this
and the greatest liberty is to sit
with hat over eyes in front of the door
when the door opens like a concertina
and he plays it and one of his teeth falls out
the tooth becomes an edelweiss
the edelweiss picks tourists and gathers them
gathers them flees through the window and scratches itself
scratches itself is very small and cold
cold is with a girl and the girl
rubs herself against taps

67

dar robinetele sunt nişte insecte ele au aripi de celofan ca nişte ace şi de aceste ace se prind oamenii oamenii care trec halucinaţi pe sub arbori oamenii care îşi deschid vinele ca să scoată cadouri utile

oamenii care îşi uită palmele pe garduri şi palmele se împerechează în aer fac superbe volute împiedicându-se de sârme rămânând prinse de stele şi alunecând

cu o ameţitoare iuţeală spre torente *

dar albina creşte imensă ea prinde palmele şi le înşiră pe ac aripile de catifea se fac pajişti

în care se vede o flacără

peste care plutesc mii de degete de cristal

fiecare deget este frumos ca o femeie şi-n fiecare femeie curge un fluviu

pe pântec harta este însemnată cu semne de lână şi cu un semn de var semnele de lână atrag navigatorii ca nişte cântece coarnele lor se izbesc de ele

68

but the taps are insects

they have cellophane wings like needles

and people snag on the needles

people who pass delirious beneath the trees

people who open their veins

in order to extract useful gifts

people who leave their palms behind on fences and the palms couple in the air make superb loops getting tangled up in the wires remaining snagged on stars and sliding

at dizzying speed towards torrents *

but the bee waxes huge

it catches the palms and threads them on a needle the velvet wings turn into meadows

in which can be seen a flame

above which float thousands of crystal fingers *

each finger is as beautiful as a woman and in each woman flows a river

on the belly the map is marked

with woollen symbols and a whitewash symbol
the woollen symbols attract navigators
like songs
their horns clash against them
69
ochii li se lipesc de aceste stânci ca nişte ventuze cu pompe
până ce marele navigator osteneşte se aşază pe-un arbore şi-şi spală aripile cu un gest lent în care lasă să se vadă un alt gest şi mai lent care înseamnă plecarea către noile continente
apele năvălesc înainte spre fluier plantele coboară în jos spre sâni şoldurile devin imenşi palmieri
şi aceste femei vegetale adie *
culorile se făcuseră berze
marea zicea întâi şoldul pe urmă tutunul
şi pulpa se deschidea ca o scoică
în fundul ei mâna căuta febrilă arama arama din care se fabrică morala arama care se agaţă la gâtul vrăbiilor când
alizeele mătură pieptul navigatorilor *
porii zidurilor sunt cele mai superbe dantele pentru cearceafurile nupţiale mâinile alunecă pe ele degetele le sărută frecându-se de căldura lor
în aceste oraşe oamenii îşi mănâncă propria gură cum ai mânca o unghie sau o haină
70
Gellu Naum
their eyes adhere to these rocks like suckers with pumps
until the great navigator wearies sits down on a tree and washes his wings with a slow gesture in which is discernible another even slower gesture which signifies the departure to new continents
the waters rush onwards to the whistle the plants descend lower towards the breasts the hips become immense palm trees and these vegetal women gently waft
3f

the colours had turned into storks
the sea said first the hips then the tobacco
and the thigh opened like a shell
in its depths the hand feverishly seeks the brass
the brass from which is wrought the moral
the brass which clings to the throat of the sparrows when
the trade winds sweep the chest of the navigators *
the pores of the walls are the most superb lacework
for the nuptial sheets
the hands slide over them the fingers
kiss them rubbing up against their heat
in these towns men eat their own mouths as you would eat a fingernail or a coat

71

Vasco da Gama alte poheme

şi zidurile îmbrăcate se duc la bal la balul cuprului şi al teraselor
şi mâinile plutesc în aer se prind în plete sau se împletesc în ciorapi călduroşi
aceşti ciorapi sunt cei mai cuminţi ciorapi
ei au o gură şi o mustaţă
piatra se aşază pe această mustaţă
şi şoldul se zbate ca un clopot captiv *
insectele mele au mâncat toţi oamenii şi pe străzile pustii ale oraşului ele defilează păianjenii şi lăcustele sunt cele mai constantin ele au seruri perfecte în sârme şi împung statuia fratelui magic
ele duc în mâini uneltele tainei degetul dus la buzele decupate lipite cu grijă de unghiile violete pleoapele cusute de frunte cu sârmă din care polipul ronţăie ultima geană
şi iese carapacea de aluminiu *
apele pieptenului cad în picături care se rotunjesc şi devin obiecte

72

Gellu Naum

and the dressed-up walls go to the ball to the ball of

copper and terraces

and the hands float in the air snag in tresses or twine together in warm stockings

these stockings are the most well-behaved stockings they have a mouth and a moustache the stone seats itself on this moustache

and the hips wriggle like a captive bell *

my insects have eaten all the people and on the deserted streets of the town they parade the spiders and grasshoppers they are the most constantine they have perfect serums on wires and thrust the statue of the magic brother

in their hands they carry the tools of mystery the finger pressed against cut-out lips glued carefully onto violet fingernails the eyelids sewn onto the forehead with wire from which the polyp munches the last eyelash

and the aluminium carapace emerges *

the waters of the comb drip in drops which form globules and become objects

73

din aceste viori năvălesc armăsarii armăsarii lichizi pe care e bine să stai când la mâini degetele îţi cresc ca nişte unghii şi unghiile ţi se scuturǎ ca nişte pălării

sub ele se ascunde femeia perfectă

ea are în locul mâinilor arbori şi călătorii osteniţi vin aici de se culcă dar arborii îi sug şi-i schimbă în păsări şi călătorii zboară cântând pe alţi arbori unde e o pâine de asfalt din care

dinţii pălăriei muşcă cu poftă *

totuşi cravata nu poate să înghită pentru că femeia nu plouă şi nici eu nu plou

pentru că ne despicăm piepturile cu graţie şi scoatem din fundul lor un clavecin

el ne măsoară cu un metru de apă ne face haine frumoase şi ne duce prin mijlocul câmpului unde femeile simulează cânepa

braţele noastre subţiri le culeg

şi femeile cânepă cântă un cântec războinic

atunci fibrele se desfac şi sânii
74
Gellu Nautti
from these violins burst stallions
liquid stallions on whom it is good to sit
when the fingers on your hands grow like fingernails
and the fingernails shed themselves like hats
beneath them hides the perfect woman
she has trees instead of hands
and the weary travellers come here to lie down
but the trees suck them up and change them into birds
and the travellers fly away singing onto other trees
where there is an asphalt loaf of bread from which
the hat's teeth bite with relish *
nevertheless the necktie cannot swallow because the woman does not rain and nor do I rain
because we gracefully split open our chests and extract from their depths a clavichord
it measures us with a water meter
it makes us smart clothes and
takes us through the middle of the field where
the women simulate hemp
our long thin arms pick them
and the hempen women sing a martial song
then the fibres unravel and the breasts
75
Vasco da Gama alte poheme
plesnesc lăsând să se scurgă apele marelui canal pe acest canal e o sondă
oamenii se aruncă cu capul în jos ca un burghiu sfredelesc pământul cu pletele
şi scot afară minunatul ou pentru dejun *
sunetul trezeşte statuia fratelui magic ea întinde o mână în care sute de scaune stau comod pe spinările oamenilor
între aceste spinări e una ea e spinarea luciditǎţii ea are o şiră ca o arcadă superbă şi-n ea defilează lămpile

aprinse

fiecare lampă are un nerv fiecare nerv are o colivie dincolo de aceasta se întinde pălăria cea mare a iepurelui pe care ogarul aleargă sărind cu o graţie neîntrecută peste diapazonul de marmură enormul diapazon care sună continuu

76

burst open allowing the waters of the great drain to flow away in this drain there is a derrick

people throw themselves down headfirst like an awl

they bore the earth with their tresses

and extract the wonderful egg for breakfast

it-

the sound awakens the statue of the magic brother it holds out a hand on which hundreds of chairs are sitting comfortably on people's backs

between these spines there is one it is the back of lucidity it has a spine like a superb arch and in it parade the lighted lanterns

each lantern has a nerve

each nerve has a birdcage

beyond the latter stretches

the great hat of the rabbit

over which the whippet runs leaping

with matchless grace

over the marble tuning fork

the enormous tuning fork which continuously resounds

77

din from

CULOARUL THE CORRIDOR SOMNULUI OF SLEEP

1944

PERSISTENŢA FLĂCĂRILOR

Imaginile devorante ale lucrurilor viitoare steaua aprinsă a unui incendiu ceea ce am iubit ceea ce am sperat ceea ce rămâne de cunoscut

Costumele acrobaţilor îşi păstrează vioiciunea se reîncepe plimbarea somnambulică pe firul fragil între vis şi

ape între moarte şi veghe între memorie şi asfixie

In această cameră atrăgătoare prin culoarea sicrielor ţipătul tău se deschide ca o fereastră

E timpul să cunoaştem femeia adormită ea nu aşteaptă decât asta ea priveşte cu un unic ochi languros liliecii care îşi fac cuib în palmele noastre

80

THE PERSISTENCE OF THE FLAMES

The devouring images of future things the lighted star of a conflagration what I loved what I hoped what remains to be known

The costumes of the acrobats preserve their sprightliness

the somnambular walk recommences

along the wire between dream and waters

between death and waking

between memory and asphyxia

In this room attractive for its colour of coffins

your scream opens like a window

It is time for us to know the sleeping woman she expects nothing but this she regards with a single languorous eye the bats that nest in our palms

81

TĂCUTELE DIMINEŢI

Tăcutele dimineţi sau tăcutele nopţi

e un şold e o pulpă e o panteră

încerc să-ţi prind umerii servindu-mă de o vioară

ca de o plasă de fluturi

dar dacă părul tău sună e pentru că visează

dacă pleoapa ta înfloreşte e din cauza vântului

dacă mâna ta urlă este pentru că e noapte

dacă urechile dorm e pentru că sunt flămânde

dacă pantofii tăi râd e pentru că se gândesc

şi umerii tăi dacă zboară e poate pentru că e foarte târziu

Dacă mâna ta tace e pentru că este o scoică dacă vinele aleargă e din cauza mătrăgunei dacă pulpa ascultă e pentru că mai sunt frunze dacă sângele spumegă e vina

umbrelelor
Dacă mâna ta ţipă e pentru că moare
dacă umbra ta fâlfâie e pentru că arde
dacă unghia stă pe perdele e pentru că sunt violete
dacă piciorul tău nechează e din cauza norilor
dacă plămânii aţipesc e pentru că e întuneric
şi umerii tăi dacă sugrumă
e cu siguranţă din cauza arborilor
82
IN THE SILENT MORNINGS
In the silent mornings or in the silent nights there is a haunch there is a thigh there is a panther I try to catch your shoulders using a violin as a butterfly net
but if your hair chimes it's because it's dreaming
if your eyelid blossoms it's because of the wind
if your hand howls it's because it's night
if your ears sleep it's because they're famished
if your shoes laugh it's because they're thinking
and if your shoulders take flight it's because it's very late
If your hand falls silent it's because it's a seashell if your veins race it's because of the mandrake if the thigh listens it's because there are still leaves if the blood foams it's the fault of the umbrellas
If your frock screams it's because it's dying
if your shadow flickers it's because it's burning
if your fingernail sits on the curtains it's because they're violet
if your foot whinnies it's because of the clouds
if the lungs fall asleep it's because it's dark
and if your shoulders choke
it is assuredly because of the trees
83
HERACLIT HERACLITUS
1958
HERACLIT
Pe rădăcini vechi, dormeam un somn noduros. Pe crengi, fraţii mei îşi zvântau pletele lungi. Vântul încetase.

Apoi, deodată, a început o părăsire uriaşă.

O pasăre de lemn a trecut de pe copac pe tabla caselor

copacul aştepta o pasăre de tablă

pentru mine toate erau perfect conjugate

dar eram pasărea de lemn şi de tablă care şedea pe un scaun

şi se uita pe fereastră

(îmbrăţişează-mă, soarele meu ud. Toiagul ochilor s-a rătăcit. Cel ce doarme le împrumută pomilor varul inocenţei noastre, în sobă, cuvintele trosnesc uşor.)

Visam peisaje acustice

dealuri sonore piramide cu muzică piane abia înfrunzite visam ritmul diurn al pământului ghitare energice baterii

şi toate şi apeşi pe-o clapă cu efect sigur şi ochiul dansează atingi o coardă bine cunoscută şi piciorul râde şi se bucură

(Trecând prin seve, o, sora mea necruţătoare. Cu flori nemişcate. Până când munţii mei s-au urnit. Afară, soarele îmi ocrotea comorile de bălegar.)

86

Gellu Naum

HER ACLITUS

On old roots, I was sleeping a nodular sleep. On the branches, my brothers were airing their long tresses. The wind had ceased. Then, all at once, a huge abandonment began.

A wooden bird crossed from the tree to the tin roof of the houses

the tree was awaiting a tin bird

for me they were all perfectly conjugated

but I was the wooden and tin bird that was sitting on a

chair and looking out of the window

(Embrace me, my wet sun. The eyes' wand has gone astray. The sleeping one lends the fruit trees the whitewash of our innocence. In the stove, the words gently

crackle.)

I was dreaming acoustic landscapes sonic hills musical pyramids newly leafed pianos I was dreaming the diurnal rhythm of the earth energetic guitars drums

and everything and you press a key with a sure effect

and the eye dances

you pluck a well-known string and the leg laughs and rejoices

(Passhig through sap, O my ruthless sister. With immobile flowers. Until my mountains budged. Outside, the sun conserved my treasures of dung.)

87

Vasco da Gama alte poheme

Stăteam la spatele meu şi visam să mă bucur

ca piciorul meu

căutam cuvinte hexagonale la limita de sârmă a liniştei

căutam culori lungi îmi era foame de culori lungi visam mănuşi şi ghete de sunete violete şi casele sunau şi norii foşneau şi eu oxigenam în gând nenumărate turme de oi

şi le fardam

pentru marea transhumantă de primăvară

apoi după munca aceasta istovitoare

treceam în faţa mea şi-mi ştergeam sudoarea de pe frunte

Noaptea cocoşii aveau creste de ţipăt

răsuflarea lumii îmi aburea geamul

şi eu îl ştergeam cu un prosop curat

du-te careva de vezi câinele ăsta

apoi o femeie foarte frumoasă îmi dădea lapte

poate avea foarte multe lămpi nu mai ştiu

vorbeam încet să nu-i sfâşii cămaşa

ea îmi dădea lapte şi pâine şi pornea desculţă pe drum

spre est spre vest spre surd spre mort

Apoi fluviul frenetic şi prietenii mei înotând adormiţi

88

I was standing behind myself and dreaming of rejoicing
like my leg
I was seeking hexagonal words at the wire ending of tranquillity
I was seeking long colours I was hungry for long colours I was dreaming gloves and boots of violet sounds and the houses resounded and the clouds were rustling and in thought I was oxygenating countless flocks of sheep
and putting on their makeup for the great spring transhumation then after this exhausting labour
I was walking in front of myself and wiping the sweat from my brow
At night the cockerels had screech crests
the world's exhalation steamed up my window
and I wiped it with a clean towel
somebody go and see to the dog
then a very beautiful woman gave me milk
perhaps I had many lanterns I no longer know
I would speak softly so as not to tear her blouse
she gave me milk and bread and set off barefoot
down the road
eastwards westwards deafwards deathwards
Then the frenetic river
and my friends swimming asleep

89

(Noi ne iubeam ca pomii, la umbra unor sprâncene stufoase. Ca trecătorii, în fum. Lămpile noastre erau pline de fructe. Mă culegeam din tine. Te odihneai pe banca tăcerilor mele.)

Seara când reintram în cubul meu voiam să mă bucur
şi lucrurile fumegau în contururi incerte cerbul vecinului tropăia în bucătărie dar cei doi bătrâni cu un ou la ureche ascultau tăcerea intactă a gălbenuşului şi clipeau ritmic după tic-tacul ceasornicului

7

(Departe, vedeam cum îţi arde ţipătul. Din loc în loc,

unde nisipul contura obrazul unei umezeli ucise, rămâneai vizibilă. Podar al acestor treceri, noaptea lega capetele drumului.)

Apoi imensa ecloziune
şi printre atâtea lucruri deosebit de grave
pe urechile mele de piatră se aşezau fluturi
90

(We *loved each other like fruit trees, in the shade of bushy eyebrows. Like passers-by, in the smoke. Our lanterns were full of fruit. I plucked myself from you. You reposed on the bench of my silences.)*

6

At evening when I went back into my cube
I would want to rejoice
and the things smoked in uncertain outlines
the neighbour's stag would stomp around the kitchen
but with an egg to their ear the two old men
would listen to the intact silence of the yolk
and blink rhythmically to the tick-tock of the clock
(In the distance, I could see your scream burning. Here and there, where the sand outlined the figure of a slain dampness, you would remain visible. Ferryman of these crossings, night would bind the road-heads.)
Then the immense hatching
and among so many other exceptionally bad things butterflies would alight on my ears of stone
91
TRIUNGHIUL DOMESTICIT
THE
DOMESTICATED TRIANGLE

1968
DUBLUL
în numele fertilităţii
ea îşi spiralizează zâmbetul
şi îl ascunde într-un melc de somn
Ce scoarţă s-a îmbogăţit din vehemenţa pliurilor sale
Adept al marilor legături mute (câţiva au ales aerul

pentru capacităţile lui de in albastru şi de creuzet) caut în pietre disponibilităţile unui regn încă inalterabil şi ierburile îmi sunt propice

pe când cu fruntea în apă

toporul meu pândeşte nunta de fier a peştilor

94

Gellu Naum

THE DOUBLE

In the name of fertility

she spirals her smile

and hides it in a snail of sleep

What a crust has enriched itself from the vehemence of its folds

Adept of the great mute connexions (a few have chosen

the air

for its capacities of blue flax and crucible) I seek in stones the reserves of an as yet unchangeable realm and the grasses are propitious to me

while with brow in the water

my axe lies in wait for the iron wedding of the fish

95

VULTURI ÎN VACANŢĂ

în august când cerul se umple de tauri

un vultur coboară în vecinătate

şi mă anunţă de la primul telefon că vine să mă vadă

Admirabil piroman bântuit de incendii

cu o seninătate neagră peste pene

el vine tulburat de prevestirea unor flăcări sigure

vultur cartezian trecut prin clasele unor aspre colegii

el se împacă greu cu tăcerile mele

dar ştie că purtăm acelaşi semn sub pleoapă

şi simte pe genunchi acelaşi aur

Noi om şi pasăre pe două jilţuri stăm îndelung de vorbă pe când iubita mea cu gesturi liniştite reînvie reconfortantul archetip al nopţii

Fireşte aş putea să-i spun că am înfipt un par în ceaţă că vidra m-a strigat din nou azi-noapte

aş putea să-i arăt al patrulea semn al cârtiţei şi răspunsul lucid
al urzicilor
dar locurile mele poate că i se par o insulă necunoscută
de aceea mişcă lent o aripă aprinsă
şi se refugiază în geometria strictă a neliniştei
Noi amândoi pe două jilţuri stăm îndelung de vorbă afară noaptea îmi rugineşte câinii

96

EAGLES ON HOLIDAY

In august when the sky fills with bulls
an eagle descends into the neighbourhood
and from the first telephone lets me know he's coming to see me
Admirable pyromaniac haunted by blazes
with a black serenity over his feathers
he comes troubled by the forecast of sure flames
cartesian eagle schooled in the classes of harsh colleges
he has difficulty reconciling himself to my silences
but he knows that we bear the same sign beneath the eyelid
and feels the same gold on his knees
We man and bird in two armchairs sit talking for a long time
while my love with tranquil gestures she revives the comforting archetype of night
Naturally **I** could tell him that **I** have driven a stake into the mist that last night the otter called out to me once more
I could show him the fourth sign of the mole and the lucid
reply of the nettles but my places perhaps seem to him an unknown island that's why he slowly moves a kindled wing and takes refuge in the strict geometry of disquietude
Both of us in two armchairs we sit talking for a long

time outside night rusts my dogs

97

DE CÂTE ORI

Sufletul lemnului a oftat o pasăre s-a culcat într-o altă pasăre

După ce s-a spurcat la carne de om fierăstrăul taie salcâmul cerului Pe baltă între lişiţe şi sârme tâmplarul bate cuie în apă

o iubita mea cu ochi de bumerang

de câte ori şuieră trenul

noi aşteptăm zăpezile subpământene

98

WHENEVER

The soul of the wood sighed a bird lay down in another bird

After it has sullied itself with man flesh the cuts the willow of the sky On the pond between moorhens and wires the carpenter hammers nails into the water

o my love with boomerang eyes whenever the train whistles we await the subterranean snows

99

Dintr-un străvechi gest ars de patru mii de ani

Foşnet al cenuşei memorie stinsă a focului peste tatuajele de calcar cămăşi de apă limpezi între nisipuri viermi vegetali ocolind pietricelele vuiet al găleţilor căzute în fântâni

Dar toate acestea se petreceau sub o pătlagină şi într-o bună zi el a ieşit să vadă

Deasupra noi şedeam lângă araci şi cârlionţii ni se întindeau spre ei

Groapa de var se cam părăginise

prin ceaţă umblau păsările ameninţătoare ale somnului noi ne feream pe cât puteam şi el ne rezema cu ochii

100

From an immemorial gesture burnt four thousand years ago

Rustle of ash the fire's quenched memory above the

limestone tattoos water shirts limpid among sands vegetal worms wending around the little stones rumble of the buckets tumbling into wells

But all this was going on beneath a plantain and one day he emerged to see

Above we sat by vine props

and our ringlets stretched towards them

The lime pit had somewhat gone to seed through the mist went the threatening birds of sleep we shunned them as best we could and he propped us with his eyes

101

ÎNCEPUT ŞI SFÂRŞIT

Am acceptat că lucrurile ne iubeau

Fragili şi duri pe şesurile lor ne bucuram când înfloreau legumele ca să menţinem apele intacte

Uneltele ni se supuneau până seara despre ce ochi vorbiţi

Pescarii moţăiau printre centauri-peşti de pe mal îl priveau cu totul alţi ochi şi Platon calul meu obscur fanatiza gramatica

102

BEGINNING AND CENTRE

I accepted that the things loved us

Fragile and hard on their plains we rejoiced when the vegetables flowered so that we could keep the waters intact

The tools obeyed us until evening about which eyes do you speak

The fishermen dozed among the fish-centaurs from the shores they viewed them with wholly

different

and Plato my obscure horse fanaticised grammar

103

TRIUNGHIUL DOMESTICIT

Câteva cuvinte mototolite în ochiul drept o lacrimă în gură un sunet pe umăr

Firește e o simplă călătorie de la bine la rău de la rece la cald în barca asta plină de cuie

Poate că totul se petrece într-o vacă

104

THE DOMESTICATED TRIANGLE

A few scrunched up words in the right eye a teardrop in the mouth a sound on the shoulder

Naturally it is a simple journey from good to bad from cold to hot in this boat full of nails

Perhaps everything is happening in a cow

105

FENIX VEGETAL

Departe în pupila ta
cresc nemişcat şi suplu
în cercurile unei aspre geometrii
Acolo cresc privind pe sub scoarţă
scaunul de nuiele pe care dorm
bucata de tencuială care cade fără zgomot în iarbă
busturile noastre de cânepă
goale sub luciul armurei
departe în pupila ta

106

VEGETAL PHOENIX

Far off in your pupil immobile and supple I grow in the circles of a harsh geometry

There I grow looking underneath the bark at
the wicker chair on which I sleep
the piece of plaster that falls noiselessly onto the grass
our hempen busts
naked beneath the lustre of the armour far off in your pupil

107

MALUL ALBASTRU

în odaie printre ziare venite din regiuni depărtate ca un animal blând ca un om minunat te iubeşti şi stai

pe marginea patului cu palmele pe genunchi sau dezlegat de naştere şi de moarte îţi mângâi obrazul
de piatră-ponce
până când soarele trece pe partea cealaltă

lângă fotografia fericitului copil care face pipi pe un mal

albastru

Atunci totul se reîntoarce se regrupează ca într-o ceaţă fierbinte în care lucrurile se refac printre obscurele plantaţii ale întâmplării Iar alături o femeie întinde cu grijă hainele iubitului înecat şi vorbeşte

cu ele

aceea care te mai caută în oasele negre ale fluturilor

Şi în timp ce tu rătăceşti prin negurile unei puternice bărbăţii

pe lângă lopeţile uitate pe muşuroiul proaspăt al cârtiţei

sau priveşti clătinarea celor doi pari înfipţi în mal

sau te culci pe pământ şi vântul îţi acoperă faţa cu scaieţi

aduşi de cine ştie unde o mare tristeţe readuce peisajul lunar al umerilor ei obosiţi şi nu mai există cuvinte iar şoaptele ei sunt lucruri care se

aşază

pretutindeni umplând tăcerea spintecată de ţipătul trenului şoaptele ei sunt apa adunată peste urmele tălpilor după ultima

ploaie

108

Gellu Naum

THE BLUE SHORE

In a room among newspapers from far-away climes like a tame animal like a marvellous man you love yourself

and sit on the edge of the bed with your palms on your knees or absolved of birth and death you stroke your pumice-stone

cheek

until the sun crosses to the other side

next to the photograph of the happy child who is piddling on

a blue shore

Then every thing returns regroups as though in a

boiling fog in which things are mended among the obscure plantations of chance And alongside a woman carefully hangs out the clothes of the drowned lover and

speaks to them the one who still seeks you in the black bones of the

butterflies

And while you wander lost through the mists of a powerful

manhood

past the spades left on the fresh molehill or gaze at the swaying of the two stakes thrust into the shore or lie down on the ground and the wind covers your face with

thistles brought who knows whence a great sadness brings back the lunar landscape of her tired

shoulders

and there are no more words but her whispers are things which

settle

everywhere filling the ripped silence of the train's screech her whispers are the water gathered over the prints of her

soles after the last rain

109

dar e de ajuns o simplă răsucire de cheie ca să auzi curgerea lentă a timpului pe lângă ciorapii tăi umeziţi sau respiraţia greoaie a rădăcinilor şi iar visezi malul albastru de la capătul râului pe care ne rumegăm feerica părăsire

110

but a simple turn of the key is enough for you to be able to hear the slow flowing of time by your dampened socks or the heavy breathing of the roots

and again you dream the blue shore at the end of the river on which we ruminate our enchanted abandonment

111

din

LEGĂTURA CU

LUCRURILE

from

THE
CONNEXION WITH THINGS

1980

FRATELE PRENATAL

De la ou la sicriu pe un prundiş afurisit într-un ţinut de mărăcini şi musculiţe fratele prenatal ne mai trimete soarele asfinţit pe cerul gurii sale şi vine vremea să-i deschidem păstăile în care locuim

cu ochii în bandaje el reface erorile prielnice reperele batjocorite osia înjunghiată în adâncul roţilor şi vuietul convoaielor imaginabile înainte ca stările să devină cuvinte

114

THE PRENATAL BROTHER

From egg to coffin on an accursed gravel in a land of brambles and midges the prenatal brother still sends us the sun that set in the roof of his mouth and it is time that we open for him the pods in which we dwell

with bandaged eyes he mends the propitious errors the flouted landmarks the axle stabbed into the depths of the wheels and the drone of imaginable convoys before the states become words

115

VALIZA

Mă instalasem într-un cuib pe un copac
stăteam acolo peste nişte paie
pasărea-mamă îşi vedea de treburile ei de pasăre
masculul nu zicea nimic mă ignora
odată doar mi-a tras vreo două cu ciocul peste ceafă
atunci ploua eram ud leoarcă tremuram şi mă adăpostisem
sub uriaşa aripă maternă lângă ăia micii
(nişte nebuni îi auzeam cum râd în ouă)
încolo trai pe mine Citeam pe domnul Nietzsche
şi contemplam adeseori planeta
aveam mâncarea în valiză
lângă notaţiile despre tehnica non-acţiunii
pe care le utilizam ca şerveţele

Din când în când trecea pe sub copac o domnişoară
călca peste acele ierburi cu ghetele ei albe
eu o iubeam mă ridicam pe vârfuri recitam
îmi arătam profilul de pohet
pasărea-mamă înălţa ciocul spre cer şi clămpănea
în fine domnişoara făcea un gest nedefinit
116

THE SUITCASE

I'd moved into a nest up a tree
I sat there on some straw
the mother-bird saw to her bird affairs
the male didn't say anything ignored me
once though he dealt me two or three pecks of the beak to
the nape
it was raining at the time I was soaked through I was
trembling and had taken shelter beneath the huge maternal wing next to the little ones (they were barmy I could hear them laughing in their eggs)
Otherwise what a life of ease I would read Mr Nietzsche and often contemplate the planet I had food in a suitcase
next to some notes about the technique of non-action I used the notes as napkins
Now and then a young lady passed beneath the tree trampling these herbs with her white boots I loved her I would stand on tiptoes to recite I showed off my pohet's profile
the mother-bird raised her beak to heaven and chattered in the end the young lady made an indefinite gesture
117
apoi pleca spre casă peste acele ierburi Odată a venit în locul ei un vânător ciudat dădea din cap şi se uita spre cuib pasărea-mamă m-a ascuns sub aripă în ouă ăia micii tăceau înfioraţi
118
then went home over those herbs Once a strange

hunter came in her stead he would nod and look at the nest the mother-bird hid me beneath her wing in the eggs the little ones fell silent in terror

119

Prietenul meu pictorul mort
mă strigă (n-are importanţă)
îi ies din gură literele gata desenate
e un băiat normal numai argint şi catarame
în fine tot felul de chestii broderii şi altele
stă într-un scuar în faţa unei clădiri cu frontispiciu
pe frontispiciu scrie ce-i scris pe clopoţelul meu
s-ar zice că iau plasă dar nu se ştie sigur
l-am salutat de şaisprezece ori şi el tot dă din cap spre mine
are un tic nici nu mă vede
ţine sub braţ cumplita carte scrisă în limba
pe care o vorbim în gând

120

My friend the dead painter
calls me (it's not important)
ready drawn letters come from his mouth
he is a normal chap all silver and buckles
anyway all kinds of stuff embroideries and other things
he stands in a square in front of a building with a frontispiece
in the frontispiece is written what is written on my bell
one might say that I'm being duped but it's not certain I've hailed him sixteen times and he keeps nodding towards me he has a tic he doesn't even see me
he is holding under his arm the terrible book written in the language which we speak in thought

121

SCHIMBAREA LUCRURILOR

Veni toamna valuri de frunze migrau unele lucruri îşi schimbau natura stăteam pe un mal liniştit contemplam iubita ofta închidea ochii „spune ce vezi" ea răspundea

„văd cum se ridică din pământ un bărbat
foarte bătrân
îmbrăcat cu o haină lungă" aici încheia citatul (Samuel XXVIII 8-14) deschidea ochii trăgea undiţa pescuia un peşte de lemn

122

THE CHANGE IN THINGS
Autumn came waves of leaves migrated
certain things changed their nature
I stood on a shore tranquil I contemplated
my love sighed closed her eyes "what sawest thou"
she replied "an old man cometh up
and he is covered with a mantle"
here ended she the quotation (Samuel XXVIII 8-14)
she opened her eyes pulled on the rod
fished a wooden fish

123

SPIRITUL-SFOARĂ

Ai naibii plopi foşneau în întuneric era frig eram ud aveam boli sufleteşti când mă lipeam de ei îmi ronţăiau cămaşa mai jos cineva săpa i se albise ceafa cerea tutun la trecători câte unu îi răspundea încet „bagă de seamă" el săpa de zor striga la mine „bagă de seamă uite că plouă şi tu de ce umbli noaptea de unu îmbrăcat în paltonul tău vişiniu mai bine intră în casă culcă-te pe podea poate vine Spiritul-Sfoară şi te învaţă el să pedalezi din picioare până sus"

124

THE STRING-SPIRIT

Damned poplars were rustling in the dark it was cold I was wet I had diseases of the soul when I pressed up against them they nibbled my shirt down below some one was digging his nape

had turned white he cadged tobacco from the passers-by some softly replied "take heed" hastily he dug he cried out to me "take heed look it's raining and why do you roam the night alone clothed in your purple overcoat better go inside lie down on the floor maybe the String-

Spirit is coming and he'll teach you to peddle your legs aloft"

125
din
SCHIMBAREA LUCRURILOR from
THE CHANGE IN THINGS

1990

DESPRE FEMEIA LEŞINATĂ

Frumos mi-ar sta cu pălăria mea de lut Pe malul Eufratului în ape masculine lângă Femeia Leşinată Cu tâmpla pe o scândură i-aş povesti cum ar putea să-mi scrie de exemplu scrisori de adoraţie

„gândeşte-te un pic" i-aş spune „la aventura noastră zilnică

acum când te dedai odihnei celei mai adânci
acum când tu sărmană şi porumbiţă
încerci în gând să zbori pe când eu
încremenit şi singur stau cu tâmpla pe o scândură"

128

ON THE WOMAN IN A TRANCE

It would suit me nicely with my clay hat
On the shore of the Euphrates in masculine waters
next to the Woman in a Trance
With my temple on a plank I would relate to her
how she might write to me for example
letters of adoration

"think a little" I would tell her "on our daily adventure now that you abandon yourself to the deepest repose now that you a poor little dove try in thought to fly while I

stock-still and alone rest with my temple on a plank"

129

PÂNĂ TRECE TORNADA

Ponosit ca un fluture ud
mă uit cum se înalţă plopul spre cer
împarte dreptate are frunze de aur
plopule zic frumos foşneşti

în obscura îmbrăţişare a crengilor noastre
(dacă ne despart ne ofilim şi murim)
dar până trece tornada
e bine să ne ascundem în hainele noastre pline de clopote pe când scapără ceva ca o gresie caldă şi soarele se diluează printre norii de pâslă

130

UNTIL THE TORNADO PASSES

Shabby as a wet butterfly I watch the poplar rising to the sky it metes out justice it has golden leaves o poplar I say nicely you rustle in the obscure embrace of our branches (if they part us we wither and die)
but until the tornado passes we better hide in our clothes full of bells while something glints like a hot tile and the sun dilutes amid the matted clouds

131

PE COLINELE LUMII

Căzusem ca o namilă cu urechi de piatră pe colinele lumii în umezeala gesturilor încurajatoare înăuntru – numai noapte şi apă şi pruncul surd cânta cu furie la clavecin

132

ON THE HILLS OF THE WORLD

I had fallen like a giant with ears of stone onto the hills of the world in the dampness of encouraging
gestures
within – only night and water
and the deaf infant was furiously playing the harpsichord

133

INSULELE FERICIŢILOR

Era primăvară stăteam la fereastră ploua
mi-ar fi plăcut să mormăi câteva din frumoasele mele poheme
atunci de nu se ştie unde se ivea o tânără Hanska
ne aşezam unul lângă altul ne lipeam de acelaşi perete
Era o linişte nefirească stăteam încremeniţi aşteptam

în orice caz cineva nevăzut ne pândea
ceilalţi se uitau la televizor Şi noi ce limbă vorbeam
era primăvară plângeam cu hohote
când disperat când fericit niciodată la mijloc
pe sus vuiau vulturi şi Hanska aceea învelită într-o pânză
gălbuie se
înecase de mult în apele Vistulei dar se uita de acolo la mine cădea pe gânduri îmi trimitea
un bilet
„s-a zis cu noi" îmi scria
afară pe un cer intestinal-albastru nişte ceasornice îşi învârteau cu viteză limbile poleite

134

THE ISLES OF THE BLESSED

It was spring I was standing at the window it was raining I would have liked to mumble a few of my beautiful pohems then who knows whence there appeared a young Hanska
woman
we were sitting next to each other pressed against the same wall There was an unnatural silence we sat stock-still waiting in any case some one unseen lay in wait for us the others were watching television And we what language
we spoke
it was spring I wept in guffaws now desperate now happy never in between up above the eagles droned and that Hanska girl swathed in
yellowish linen had long ago drowned in the waters of the Vistula but thence she looked at me fell into thought sent me a note "it's all over for us" she wrote
outside on an intestinal-blue sky clocks were swiftly spinning their gilded hands

135

în Piaţa Mare (Grand Place) câţiva inocenţi
prindeau din zbor o păsărică moartă o mâncau
şi tot în Grand Place unul dintre noi
făcuse o descoperire ceva pietrificat

pe ea se arăta ca într-o carte cu figuri
cum unii putrezim pe plăji
cum alţii behăim prin munţi
acum stătea deoparte la o groapă
avea pământ pe ochi Zicea
că ar fi ora prânzului şi ce mănâncă el
„stai liniştit acolo" îi spuneam „poate că vine
şi îţi aduce ea cartofi"
el se uita la groapă şi asculta mâhnit cum ne ieşeau cuvintele din gura lui

136

Gellu Naum

In Grand Place a few innocents
caught a dead bird in flight ate it
and also in Grand Place one of us
had made a discovery something petrified
on it appeared as though in a picture book
how some of us rot on beaches
how the others bleat in the mountains
now he stood to one side at a grave he had earth on his eyes He was saying that it would be lunchtime and what he eats "stay there quietly" I told him
"perhaps she's coming and she will bring you potatoes"
he was looking at a grave and listening gloomily to our words coming from his mouth

137

CUPRINS

SUPRAREALUL CA INFRA-REAL / 5
Drumeţul incendiar
DRUMEŢUL INCENDIAR/ 40
Vasco da Gama
VASCO DA GAMA/ 56
Culoarul somnului
PERSISTENŢA FLĂCĂRILOR/ 80 TĂCUTELE DIMINEŢI/ 82
Heraclit
HERACLIT/ 86

Triunghiul domesticit
DUBLUL/ 94
VULTURI ÎN VACANŢĂ/ 96 DE CÂTE ORI/ 98 ATHANOR/ 100 ÎNCEPUT ŞI SFÂRŞIT/ 102 TRIUNGHIUL DOMESTICIT / 104 FENIX VEGETAL / 106 MALUL ALBASTRU / 108
Legătura cu lucrurile
FRATELE PRENATAL / 114 **VALIZA /** 116 **BELVEDERE /** 120 **SCHIMBAREA LUCRURILOR /** 122 **SPIRITUL-SFOARÁ /** 124
Schimbarea lucrurilor
DESPRE FEMEIA LEŞINATĂ / 128 **PÂNĂ TRECE TORNADA /** 130 **PE COLINELE LUMII /** 132 **INSULELE FERICIŢILOR /** 134 **MELANCHOLIA /** 136
CONTENTS
THE SURREAL AS INFRA-REAL /21
The incendiary traveller
THE INCENDIARY TRAVELLER / 41
Vasco da Gama
VASCO DA GAMA / 63
The corridor of sleep
THE PERSISTENCE OF THE FLAMES / 81 IN THE SILENT MORNINGS / 83
Heraclitus
HERACLITUS / 87
The Domesticated Triangle
THE DOUBLE / 95
EAGLES ON HOLIDAY / 97
WHENEVER / 99
ATHANOR / 101
BEGINNING AND CENTRE / 103
THE DOMESTICATED TRIANGLE / 105
VEGETAL PHOENIX / 107
THE BLUE SHORE / 109
The connexion with Things
THE PRENATAL BROTHER / 115 **THE SUITECASE /** 117 **BELVEDERE /** 121 **THE CHANGE IN THINGS /** 123 **THE STRING-SPIRIT /** 125

The Change in Things
ON THE WOMAN IN A TRANCE / 129 **UNTIL THE TORNADO PASSES /** 131 **ON THE HILLS OF THE WORLD /** 133 **THE ISLES OF THE BLESSED /** 135 **MELANCHOLIA /** 137

La preţul de vânzare se adaugă 2%, reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România, Cont nr. R044 RNCB 5101 0000 0171 0001, B.C.R. Unirea, Bucureşti
Tehnoredactor DOINA ELENA PODARU
DTP
ANGELA ARDELEANU
Corector GEORGIANA BECHERU
Apărut 2007 BUCUREŞTI – ROMÂNIA
Lucrare executată la R.A. „MONITORUL OFICIAL'

Gellu Naum Vasco da Gama si alte pohemc

Vasco da Gama and other pohems

with an introduction and translation bv Alistair Ian Blyth

my woman

nicknamed the she-wolf with her hair nicely bursting

out of her stocking and the foot bites the shoes the shoes hide in the inkwell but vasco da gama is frightened he does not understand anything of all this and the greatest liberty is to sit with hat over eyes in front of the door when the door opens like a concertina and sings to her and the tooth becomes an edelweiss the edelweiss picks tourists and gathers them

gathers them flees through the window and scratches itself scratches itself is very small and cold cold is a girl and the girl rubs herself against taps

5948353012217